

**TARIMSAL ÜRETİM VE PAZARLAMA
AÇISINDAN ÖRGÜTLENME (ORGANİZASYON)
SORUNUNUN, HAYVANCILIK İŞLETMELERİNDE
ANALİZİ: İĞDIR ÖRNEĞİ**

Burhan ALPTEKİN
Yüksek Lisans Tezi

ZOOTEKNİ ANABİLİMDALI
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kazım KARA
2018

**T.C.
IĞDIR ÜNİVERSİTESİ**

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TARIMSAL ÜRETİM VE PAZARLAMA AÇISINDAN ÖRGÜTLENME
(ORGANİZASYON) SORUNUNUN, HAYVANCILIK İŞLETMELERİNDE
ANALİZİ: IĞDIR ÖRNEĞİ**

Burhan ALPTEKİN

ZOOTEKNİ ANABİLİMDALI

IĞDIR

2018

Her hakkı saklıdır

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kazım KARA danışmanlığında Burhan ALPTEKİN tarafından hazırlanan bu çalışma 22.10.2018 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından Zootekni Anabilimdalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Ömer AKBULUT

İmza:

Üye: Prof. Dr. Ecevit EYDURAN

İmza:

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kazım KARA

İmza:

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun / /2018 tarih ve 2018/ sayılı kararı ile onaylanmıştır.

(imza)

.....

Doç. Dr. Süleyman TEMEL
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Burhan ALPTEKİN

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖZET

TARIMSAL ÜRETİM VE PAZARLAMA AÇISINDAN ÖRGÜTLENME (ORGANİZASYON) SORUNUNUN, HAYVANCILIK İŞLETMELERİNDE ANALİZİ: İĞDIR ÖRNEĞİ

ALPTEKİN, Burhan

Yüksek Lisans Tezi, Zootekni Anabilimdalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kazım KARA

Ekim 2018, 71 sayfa

Bu çalışma Iğdır ilinde hayvancılık alanında üretim ve pazarlama açısından üreticilerin organizasyonu sorununa çözüm bulmak üzere anket yoluyla üreticilerden elde edilen veriler ışığında diskriminant analizi ve Khi-kare metodlarının kullanılmasıyla elde edilen sonuçlar doğrultusunda çözüm üretilmesi amacıyla yürütülmüştür. Sivil toplum adına; tarım alanındaki mevcut organizasyonlar (oda, dernek, kooperatif ve birlikler) hakkında yapılan uygulama üzerinde küçük, orta ve büyük ölçekli 135 hayvancılık işletmelerinden üretim ve pazarlama imkânlarının değerlendirilmesi kapsamında veriler elde edilmiştir. Tarımda üreticilerin organizasyonu açısından yaşanan temel problemlere göre, üreticiden elde edilen veriye diskriminant analizi uygulanmıştır. İşletmecilerle yapılan yüz yüze görüşmelerle yürütülen anket yöntemiyle elde edilen veri, tarımda örgütlenme (organizasyon) konusunda yaşanan problemler açısından, işletmelerin ölçeği ve benzeri konular ile bu amaçla bizzat belirlenen kriterlere göre analiz edilmiştir. Analiz sonucunda da mevcut problemleri belirleyip buna göre çözüm önerileri sunulmuştur. Bu çalışmada araştırmacılara ışık tutmak amacıyla çok değişkenli analiz yöntemi olan diskriminant analizinin veri yapısı, fonksiyonlarının bulunması ve bu fonksiyonların anlamlılık testlerinin nasıl yapıldığı ile ilgili ayrıca teorik bilgiler verilmiştir. Analiz sonuçları, tarımsal örgütlenmedeki problemleri belirleyip, yapılması gerekenleri ortaya koyacak şekilde yorumlanmıştır.

Nitekim üreticilerin üyesi oldukları kooperatif ya da birlik hakkında sahip olunan bilgi seviyesine göre tabandan gelen bir örgütlenme biçimine ihtiyaç olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır. Öte yandan hayvan yetiştiricilerinin mevcut kooperatifler ve birlikler ile bankalar ve mevcut destekler konusunda sahip oldukları olumsuz görüşe karşılık, tabandan gelen bir örgütlenmeye ihtiyaç olduğu görüşünün ağırlık kazandığı anlaşılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Diskriminant Analiz, Hayvancılık, Üretim, Organizasyon, Pazarlama.

ABSTRACT

ANALYSIS OF THE ISSUE OF ORGANIZATION IN TERMS OF AGRICULTURAL PRODUCTION AND MARKETING IN LIVESTOCK ENTERPRISES: İGDİR EXAMPLE

ALPTEKİN, Burhan

Master Thesis, Department of Animal Science

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Mehmet Kazım KARA

October 2018, 71 pages

This study was carried out with the aim of finding solutions to the problem of the organization of producers in terms of production and marketing in the field of livestock production in İğdir province in the light of the data obtained from the producers in accordance with the discriminant analysis and Khi-square method. On behalf of civil society; as part of existing organizations (i.e. chambers, associations, cooperatives and unions) on agriculture, data were collected from 135 small, medium and large scale animal husbandry enterprises on production marketing opportunities. According to the fundamental problems experienced in the organization of producers in agriculture, the discriminant analysis was applied to the data obtained from the producers. The data obtained by the survey method conducted with face-to-face interviews with the enterprises were analyzed by considering the problems encountered in the agricultural organization, and taking into account the scale of the enterprises and similar criteria determined for this purpose. At the end of the analysis, solution suggestions are presented by identifying the current problems, accordingly. With the aim of providing an insight for further researchers in this study, theoretical information was presented about the data structure and finding functions of discriminant analysis as a multivariate analysis method and how to test the significance of these functions. The results of the analysis were interpreted to determine the problems in the agricultural organization and to reveal what should be done.

As a matter of fact, the opinion that there is a need for grassroots organization according to their knowledge levels about the cooperative or union was gained importance. On the other hand, it is understood that consideration that animal breeders who need a grassroots organization gained weight by contrast with their negative views on existing cooperatives and unions with banks and current supports.

Key words: Animal Husbandry, Discriminant Analysis, Marketing, Production, Organization.

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Aynı anda 4 mevsim yaşayan, toprak ve su kaynakları bakımından oldukça zengin olan ülkemizde, tarımsal üretimin etkin yapılmadığı söylenebilir. Başta et ve süt üretimi olmak üzere girdi maliyetlerinin yüksek olduğu tarımsal üretimde, üretici oldukça düşük fiyatlarla ürünlerini satmaya çalışırken, tüketiciler ise yüksek fiyatlarla bu ürünlere ulaşabilmektedirler. Ülkemizin doğusunda yer alan ve üç ülke ile sınır komşusu olan Iğdır ilimiz aynı zamanda ova olma özeliği ile de önemli bir tarım şehrimizdir. Ülkemizdeki tarım politikalarının yetersiz olmasından kaynaklı sıkıntıların aşılması amacıyla, Iğdır ilinde 135 hayvancılık işletmesinden elde ettiğimiz verilerle, tarımsal üretim ve pazarlama açısından örgütlenme (organizasyon) sorununun çözülmesini hedeflemiş bulunmaktayız.

Tez çalışmamın her aşamasında yakın ilgi ve desteğini gördüğüm, elde edilen verilerin analiz edilmesi ve analiz sonuçlarının yorumlanmasında katkılarını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kazım KARA'ya saygı ve şükranlarımı sunarım.

Tez çalışmamda katkı ve desteklerinden ötürü Prof. Dr. Ecevit EYDURAN ve Dr. Öğr. Üyesi Yakup Erdal ERTÜRK'e teşekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü eğitimim boyunca desteklerini sunan eşime şükranlarımı sunarım.

Burhan ALPTEKİN

Ekim, 2018

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	viii
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ	4
3. MATERYAL ve METOT	8
3.1. Materyal.....	8
3.2. Metot	11
4. BULGULAR ve TARTIŞMA	19
4.1. Frekanslar ve Tanıtıcı İstatistikler	19
4.1.1. Tek yönlü frekans dağılımları.....	19
4.1.2. Tanıtıcı istatistikler.....	28
4.2. Analiz Sonuçları.....	30
4.2.1 Diskriminant analizleri.....	30
4.2.1.a. Üreticilerin örgütlenmesinde temel problemlere göre diskriminant analizi.....	30
4.2.1.b. Üreticilerin eğitim seviyesine göre diskriminant analizi.....	33
4.2.1.c. Üreticilerin hayvanlarını pazarlama durumuna göre diskriminant analizi.....	36
4.2.1.ç. Üreticilerin sahip oldukları arazi büyüklüğüne göre diskriminant analizi.....	39

4.2.1.d. Üreticilerin gelir durumlarına göre diskriminant analizi.....	42
4.2.1.e. Üreticilerin hayvansal ürünlerini pazarlama şekline göre diskriminant analizi.....	44
4.2.2. Çift yönlü frekans dağılımları ve analizleri.....	47
4.2.2.a. Üreticilerin örgütlenmesindeki temel problemler ile hayvansal ürünlerin pazarlanması durumu.....	47
4.2.2.b. Çiftlik gübresi kullanımının üreticilerin örgütlenme açısından duydukları temel problemlere göre dağılımı.....	49
4.2.2.c. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin arazi kullanımına göre dağılımı.....	51
4.2.2.ç. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin gelir durumuna göre dağılımı.....	53
4.2.2.d. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin eğitim durumuna göre dağılımı.....	54
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	57
KAYNAKLAR	61
EKLER.....	64
ÖZGEÇMİŞ	72

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler

cm Santimetre

da Dekar

kg Kilogram

m² Metrekare

n Örnek büyüklüğü

N Kitle büyüklüğü

% Yüzde

Kısaltmalar

LDF Lineer diskriminant fonksiyonunun

P İstatistiksel anlamlılı fark

S.S Sınırlı Sorumlu

SPSS Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

TL Türk Lirası

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa No
Şekil 3.1. Iğdır merkez köy yaycı.....	9
Şekil 3.2. Iğdır halfeli beldesi hayvan pazarı.....	10
Şekil 4.1. Örgütlenme ile ilgili likert tipi soruların, örgütlenme hakkındaki temel problemler arasındaki kanonik korelasyonuna ait fonksiyon grafiği.....	31
Şekil 4.2. Gerekli eğitimin alınabilme durumu.....	34
Şekil 4.3. Hayvanların kırmızı et olarak pazarlanması durumu.....	37
Şekil 4.4. Üreticilerin sahip oldukları arazi miktarına bağlı olarak kooperatif, birlik ve eğitim ile ilgili likert tipi sorulara ait dağılım.....	40
Şekil 4.5. Üreticilerin gelir seviyesine bağlı olarak görüş seviyelerine ait dağılım.....	42
Şekil 4.6. Hayvansal ürünlerin pazarlanması durumuna ait dağılım.....	45
Şekil 4.7. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel probleme göre hayvansal ürünlerin pazarlanma durumuna ait dağılım.....	47
Şekil 4.8. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin çiftlik gübresi kullanımına göre dağılımı.....	50
Şekil 4.9. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin arazi kullanımına göre dağılımı.....	51
Şekil 4.10. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin gelir durumuna göre dağılımı.....	53
Şekil 4.11. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin eğitim durumuna göre dağılımı.....	55

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa No
Çizelge 4.1. Yaşadığı yere göre işletmecilerin dağılımı.....	18
Çizelge 4.2. Medeni durumuna göre işletmecilerin dağılımı	18
Çizelge 4.3. Eğitim seviyesine göre işletmecilerin dağılımı	19
Çizelge 4.4. İşletmecilerin aile geliri/ay dağılımı.....	19
Çizelge 4.5. Tarım dışında gelir ve gelirin türüne göre işletmecilerin durumu	19
Çizelge 4.6. Arazi tasarrufu biçimine göre işletmecilerin dağılımı	20
Çizelge 4.7. Zamanının çoğunu geçirdikleri yere göre işletmecilerin dağılımı	20
Çizelge 4.8. Sahip olunan boğa ırklarına göre işletmelerin dağılımı	20
Çizelge 4.9. İnek ve tosun ırkı yetiştiriciliğine göre işletmelerin dağılımı.....	20
Çizelge 4.10. Erkek dana ve dişi dana ırkı yetiştiriciliğine göre işletmelerin dağılımı.	21
Çizelge 4.11. Manda ırkı yetiştiriciliğine göre işletmelerin dağılımı	21
Çizelge 4.12. Döve ve buzağı ırkı yetiştiriciliğine göre işletmelerin dağılımı.....	21
Çizelge 4.13. İletmelerde büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda karşılaşılan hastalıklar.....	22
Çizelge 4.14. İşletmelerde büyükbaş hayvan süt sağım tekniği	22
Çizelge 4.15. Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda sütün pazarlandığı yere göre işletmelerin dağılımı.....	23
Çizelge 4.16. Silaj'ın yapılıp yapılmadığı ve silaj da tercih edilen ürüne göre işletmelerin dağılımı	23
Çizelge 4.17. Sağımdan önce silaj verilip verilmediğine göre işletmelerin dağılımı....	23
Çizelge 4.18. Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda uygulanan yemleme metoduna göre işletmelerin dağılımı.....	23
Çizelge 4.19. Hayvancılığa desteklerden haberi ve desteklerden yararlanma başvurusuna göre işletmelerin dağılımı.....	24
Çizelge 4.20. Büyükbaş ve küçükbaş işletmelerde faydalanılan desteklere göre işletmelerin dağılımı.....	24

Çizelge 4.21. Süt sığırıcılığı ve küçükbaş hayvancılık ile ilgili bilgilerin edinim şekline göre işletmelerin dağılımı.....	25
Çizelge 4.22. Buğday, mısır, arpa, yonca vb. değerlendirilme şekline göre işletmelerin dağılımı.....	25
Çizelge 4.23. Bitkisel pazarlamada yaşanan sorunlara göre işletmelerin dağılımı.....	26
Çizelge 4.24. Hayvanların canlı ve kırmızı et olarak nereye pazarlandığına dair işletmelerin dağılımı.....	26
Çizelge 4.25. Üreticilerin kooperatif ve birliklere üyelik durumu.....	27
Çizelge 4.26. İşletmecilerin arazi değerlendirme biçimleri.....	27
Çizelge 4.27. İşletmecilerin büyükbaş süt oranları satış durumu	28
Çizelge 4.28. İşletmecilerin arazi kullanım oranları.....	28
Çizelge 4.29. İşletmecilerin küçükbaş hayvan süt oranları ve satış durumu	29
Çizelge 4.30. Üreticinin üyesi olduğu kooperatif ya da birlik hakkında bilgi sahibi olma seviyesine ait diskriminant analizi (yapı matrisi).....	30
Çizelge 4.31. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemler.....	32
Çizelge 4.32. Üreticinin eğitim, birlikler, dernekler, kooperatifler ve mevcut organizasyonlar hakkındaki görüşlere ait diskriminant analizi (yapı matrisi).....	33
Çizelge 4.33. Eğitim düzeylerine göre üreticinin örgütlenme ile ilgili sorulara verdiği cevaplar için hazırlanmış olan sınıflama sonuçları	35
Çizelge 4.34. Üreticinin eğitim seviyesine bağlı pazarlama durumlarına ait diskriminant analizi (yapı matrisi).....	36
Çizelge 4.35. Üreticilerin hayvanlarını pazarlama durumu.....	38
Çizelge 4.36. Üreticilerin sahip oldukları arazi miktarına göre likert tipi veriler için diskriminant analizi (yapı matrisi).....	39
Çizelge 4.37. Üreticilerin arazi büyüklüğüne bağlı ayırım durumu.....	40
Çizelge 4.38. Üreticilerin sahip oldukları gelir miktarına göre likert tipi veriler için diskriminant (yapı matrisi).....	41
Çizelge 4.39. Üreticilerin gelir miktarına bağlı olarak örgütlenme ile ilgili görüş seviyeleri.....	42

Çizelge 4.40. Üreticilerin örgütlenmeleri ile ilgili likert tipi soruların hayvancılıkta ürünlerin pazarlanma şekline göre diskriminant analizi (yapı matrisi).....	44
Çizelge 4.41. Üreticilerin hayvansal ürünlerini pazarlama durumu.....	45
Çizelge 4.42. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel probleme göre hayvansal ürünlerin pazarlanma durumuna ait dağılım.....	47
Çizelge 4.43. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin çiftlik gübresi kullanımına göre dağılımı.....	49
Çizelge 4.44. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin arazi kullanımına göre dağılımı.....	51
Çizelge 4.45. Üreticilerin örgütlenmesindeki temel problemlerin gelir durumlarına göre dağılımı.....	52
Çizelge 4.46. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin eğitim durumuna göre dağılımı.....	54

1. GİRİŞ

Örgütlenme; bireylerin yaşadığı ortak sorunları çözmek üzere bir araya gelme ve mevcut sorunları gidermeye yönelik adımlar atma çabasıdır.

Ülkemizde tarımsal alanda birçok örgütlenme (tarım satış kooperatifleri, tarımsal üretici birlikleri, tarımsal kalkınma kooperatifleri, tarım kredi kooperatifleri, ziraatçılar derneği, veterinerler odası, ziraat mühendisleri odası, ziraat odaları, koyun ve keçi birlikleri, damızlık sığır yetiştiricileri birlikleri, arı yetiştiricileri birlikleri vb.) bulunmaktadır. Tarım alanındaki söz konusu örgütlenmeler ya Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde ya da ona bağlı olarak faaliyet göstermekle beraber, Tarım ve Orman Bakanlığına yardımcı bir alan oluşturmaktadır. Ancak üreticiler tabandan gelen bir örgütlenme modeline teşvik edilmediği için üretici sorunları önemli oranda çözümsüz kalmaktadır. Nitekim günümüz şartlarında mevcut örgütlenmeler özellikle kırsal kesimdeki çiftçinin sorunlarına çözüm aramaktan uzak olduğu gibi çiftçiye ulaşma ve destek olma alanında da yetersiz kalmaktadır. Bu durum üreticinin hâlihazırdaki memnuniyetsizliğinin yanında giderek çoğalan sorunların ortaya çıkmasına da neden olmaktadır.

Türkiye sahip olduğu coğrafyada tarımla ilgili olarak, büyük bir potansiyele sahiptir. Toprak, su, iklim özellikleri ve insan kaynağı açısından oldukça iyi durumda bulunan Türkiye, bitkisel ve hayvansal üretim bakımından önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak bütün bu imkânlardan yeterince istifade edilebildiği söylenemez. Bunun en önemli sebebi de geçmiş dönemlerden beri tarımda uygulanmakta olan politikalarının arz edilen düzeyin altında olmasıdır.

Türkiye’de tarım, verimlilik ve büyümeye katkı açısından düşük oranda olmanın yanı sıra altmışlı yıllarda % 80’lerde olan tarım nüfusu, bugün erkeklerde % 15, kadınlarda % 30’lara kadar inmiştir.

Marshall yardımı sonrasında yaşanan makineleşme, işlenebilir tarım arazilerini marjinal sınırlarına kadar genişletmiştir. Mekanizasyonun artmasıyla birlikte emek yoğun nüfusa ihtiyaç çok ciddi şekilde azalmış, bu durum da işsiz kalan topraksız ya da az topraklı köylülerin köyden kente göçünü tetiklemiştir. Göçe neden olan sebeplerden bir diğeri de yolların yapılmasıyla köyden kente ulaşımın kolaylaşması, iletişim

araçlarına doğrudan ulaşılabilir hale gelinmesi olmuştur. Bu hususlar köy hayatını dolayısıyla tarımı olumsuz etkilemiştir. Tarımda genç nüfus giderek azalırken, üretimde de önemli düşüşler yaşanmıştır. Aslında bu durumun ortaya çıkmasına neden olan en önemli faktör üreticinin tabandan örgütlü bir yapıya sahip olmayışıdır. Yani çeşitli sorunlarla karşılaşan çiftçiler kendilerini birarada tutacak örgütlü bir yapıya sahip olmadıkları ve ortak sorunlara ortak çözümler bulamadıkları için başka gelirler elde etme arayışıyla, ya şehirleri tercih edebilmekte ya da üretimlerini daha az seviyeye indirebilmektedirler. Nitekim bu ciddi düşüşü tespit eden Tarım ve Orman Bakanlığı buzağı desteği, küçükbaş hayvan desteği, genç çiftçi hibe desteği, sunni aşılama desteği vb. desteklerle çiftçilere yardımlarda bulunarak, ayrıca bitkisel alanda da tarıma teşvik yönünde adımlar atarak köye dönüşlerin sağlanmasını amaçlamaktadır. Fakat bu teşvikler, kısa vadede her ne kadar üreticinin sorunlarına çözüm vadetse de uzun vadede üreticinin tabandan devlet destekli örgütlenmesinin sağlanmaması halinde maalesef istenen sonuç elde edilemeyecek ve globalleşen dünyamız koşullarında üretici mevcut ve yeni karşılaştığı sorunların üstesinden gelemeyecektir.

Tarım kesiminde devletin önemli desteğine rağmen üretimde ve pazarlamada ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar bitkisel üretimin yanında, hayvansal üretim ve su ürünlerinde de söz konusudur. Aslında bitkisel üretim açısından çok zengin olan Anadolu coğrafyası, hayvansal üretim, su ürünleri ve ormancılık açısından da çok önemli bir potansiyele sahip bulunmasına rağmen, tarımın birçok alanında ithalat söz konusu olmaktadır.

Küçükbaş hayvan yetiştiricilerine verilen destekler rakamsal olarak artırılmasına karşın büyükbaş hayvancılık desteklerine göre düşük kalmıştır. Destekler girdi maliyetleri dikkate alınarak gözden geçirilmelidir.

Birçok bitkisel ürünü ithal eden Türkiye, büyük meblağlarda yem hammaddesi de ithal etmekte olup, son yıllarda önemli oranda kırmızı et ithalatına da gidilmektedir. Bu durum ülkemiz ve üreticimiz için önemli bir sorun olup, aslında tarım alanındaki temel mesele üreticilerin organizasyonunda yaşanan sorunlardır.

Aynı anda 4 mevsimi yaşayan, toprak ve su kaynakları bakımından zengin olan ülkemiz, maalesef tarımsal üretimde bulunması gereken seviyede olduğu söylenemez.

Girdi maliyetlerinin yüksek olduğu tarımsal üretimde, üretici oldukça düşük fiyatlarla ürünlerini satmaya çalışırken, tüketiciler ise yüksek fiyatlarla bu ürünlere ulaşabilmektedirler.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Tarımsal alanda Iğdır ili önemli bir potansiyele sahip olup, ayrıca ova olması sebebiyle de önemli tarım arazilerine sahiptir. Hem üç ülke ile olan sınırı sebebiyle jeopolitik konumu, hem de Doğu Anadolu Bölgesinin önemli bir tarım kenti olduğu gözönüne alındığında, ülkemizde tarım alanında hakettiği konumda olmadığı görülmektedir. Yaptığımız çalışmalar sonucunda elde ettiğimiz veriler Iğdır il'inde tarımsal alanda örgütlenme (organizasyon) sorununun önem arz ettiği anlaşılmıştır. Tarımsal alanda örgütlenme sorununun çözülmesine yönelik pek çok çalışma yürütülmüş ve konu ile ilgili önemli görülen çalışmalardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

Ballı (2015), yaptığı araştırmasında; Modern anlamda tarımsal kooperatifçilik, “Tarımsal Kooperatifçilik Osmanlı-Türk Sosyoekonomik hayatında ortaya çıktığı günden bu yana sayısal anlamda kayda değer bir gelişim gözlenmiş olmasına rağmen, tabandan gelen bir örgütlenme hüviyetine kavuşmamıştır” tespitini yapmaktadır. Ballı ayrıca, “Tarımsal Kooperatifler, özellikle 2000’li yıllardan itibaren bir tasfiye sürecine girmiştir. Eskiden olduğu gibi günümüzde de kooperatif ve ortak sayısı bakımından en büyük tarım satış kooperatif birliği olan Fiskobirlik’in içinde bulunduğu mali ve hukuki durum, söz konusu tasfiye sürecini teyit eden örneklerden biridir” ifadesine de yer vermiştir.

Karlı ve ark. (2018), yaptığı bir çalışmada “Türkiye’de tarım sektöründe yeterli sayıda üretici örgütlenmesi olmasına rağmen, üreticiler düzeyinde olan bilgi eksikliği ve bilinç düzeyinin düşüklüğü; üretici örgütlerine olan güvensizlik, örgütlerin üreticilerin sorunlarına çözüm üretememesi, hem girdi hem ürün pazarlama hem de sosyal konularda etkin olamamaları ve örgüt yöneticilerinin başarısızlığı nedeniyle istenilen başarı elde edilememektedir” ifadesine yer vermiştir.

Köroğlu (2003), yaptığı bir çalışmada “Türkiye’de tarım ürünleri üreticilerin mevcut yapı içerisinde yenilikleri izleyebilecekleri, dayanışma içinde olabilecekleri ve haklarını koruyabilecekleri güçlü bir örgütlenmeyi gerekli kılmaktadır. Türkiye’de tarım kesiminin örgütlenmesinde, kooperatifler, ziraat odaları, birlikler, vakıflar ve dernekler ile tarıma hizmet sunan kamu kuruluşları esas yapıyı oluşturmakta ancak bu oluşumlar,

yapıları ve işlevleri itibariyle tarım sektörümüzün gereksinimlerini karşılamakta çok yeterli olamamaktadır” ifadesine yer vermiştir.

Çiftçi örgütlenmesi konusunda yasal bir dağınıklık ve çeşitlilik söz konusudur. Kooperatifler/Birlikler kuruluş ve denetim yönünden Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı olmak üzere iki bakanlıkla, finansman yönünden ise çok sayıda kuruluş veya banka ile ilişkilidir. Örgütlenmede asıl sorun hukuki alt yapının bulunmayışı değil, mevcut örgütlerin üretimin yönlendirilmesi, fiyat oluşumu ve diğer hizmetler konusunda yetersiz olmasıdır. Çiftçi örgütlerine üyelik bir yasal zorunluluk olmayıp gönüllülük esasına dayandığı için, birliklerin üyeler üzerinde yaptırımı söz konusu olamamaktadır. Diğer taraftan, birlikler maddi kaynak bakımından oldukça zayıf durumdadır. Rutin giderlerini sadece üye aidatları ile sağlamak ve üyelerine hizmet götürebilmek için kaynak bulamamaktadır. Bahsedilen tüm bu nedenler çiftçi örgütlerini zayıf ve yetersiz kılmaktadır. Üretim maliyetlerinin düşürülmesi, tarımsal ürünlerde kendi kendine yeterli duruma gelinmesi, ithal eden değil ihraç eden bir ülke konumuna gelinmesi için ve benzer birçok nedenden dolayı üretici örgütlerinin mevcut durumu ve sorunları tekrar ele alınmalıdır (Kızılaslan ve Doğan, 2013a).

Devlet kendi eliyle oluşturduğu tarım kesimindeki örgütlenmeyle, nüfusun önemli bir kısmını oluşturan tarım kesiminin sorunlarına köklü çözümler bulma yerine, kısa vadeli çözümlerle yaklaşmaktadır. Ülkemiz tarımında küçük işletmeler hâkim durumda olduğundan, henüz tam olarak pazara dönük üretime geçilememektedir. Bunun yanında, tarımda sayıları az da olsa, büyük üreticiler de bulunmaktadır. Bu iki kesimin ihtiyaçları farklı olmakta ve yapılan hukuki düzenlemeler bu farklılıkları genelde dikkate almamaktadır. Dolayısıyla oluşturulan yasal düzenlemeler, esneklikten uzak ve bağlayıcı olmaktadır. Bu tarz düzenlemeler amaca uygun örgütlerin kurulmasına ve yeni örgütlenme modellerinin geliştirilmesine de engel oluşturmaktadır (İnan ve ark., 2005).

Birliklerin çoğunluğunun web sitesi olmasına rağmen, web sitelerinin aktif olarak kullanılmadığı belirlenmiştir. Özellikle ürün pazarlamada tanıtım yapılabilmesi ve üyelerle iletişimin artırılabilmesi için birliklerin web sitelerini aktif olarak kullanmaları gerekmektedir. Birliklerin yaklaşık 1/3'ünün üye olmayan üreticilere de hizmet sağladığı ortaya konulmuştur. Oysa üye olmayan üreticilere hizmet sunulmaması

onları üyeliğe teşvik edebilecek önemli bir uygulama olarak görülmektedir (Topuz ve Bozoğlu 2016).

Sürekli olarak büyüyen dünya ekonomisinde, tarımın payının küçümsenemeyecek boyutta olduğu görülmektedir. Tarım sektöründeki üreticiden tüketiciye kadar geçen süreçteki ekonomik kayıplar üreticiyi her geçen gün zarara uğratmaktadır. Bu süreçteki kayıpları en aza indirmek ve istikrarlı bir fiyat politikası oluşturmak için örgütlenme ön plana çıkmaktadır (Kızılaslan ve Doğan, 2013b).

Ülkemizde daha çok ürün bazında birlikler veya kooperatifleşme yaygındır. Bu tip örgütlenmede, başarısızlık çok yaygın olup ‘bütünleşmenin sağlanamamasının’ psikolojik ve sosyal yönleri yanında liderlik ve disiplin eksikliğine bağlanmalıdır. Bir başka açıdan, kırsal kesimde çiftçiler kendileri örgütlenemedikleri gibi kendilerine dışardan önerilen örgütleri, işlerini kolaylaştıracak, sorunlarını çözecek ve daha çok kazandıracak yapılar olarak değil, devletten daha fazla ve kolay yararlanacakları kuruluşlar olarak görmektedirler (Gökçe, 1997).

Organizasyonların hizmet yelpazesinin geniş olması ve benzer faaliyetlerinin olması, organizasyonlar arasında yetki karmaşasını beraberinde getirmektedir. Örneğin büyükbaş hayvancılık yapan bir çiftçi, aynı anda Köy-Koop, Tar-Koop, Tarım Kredi Kooperatifi, Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği, Süt Üreticileri Birliği ya da Et Üreticileri Birliğine üye/ortak olabilmektedir. Çiftçiler her organizasyondan faydalanabilmek için ekonomik koşulları elverdiği sürece bu organizasyonlara üye/ortak olmaktadır. Buna karşılık çiftçiler bu organizasyonların çok azında aktif olarak faaliyet içinde olmaktadır. Dolayısıyla karşımıza ortak sayısı açısından zengin fakat etkinlik açısından zayıf bir örgütlenme deseni çıkmaktadır. Örgütlerdeki bu yetki karmaşası giderilmeli, üreticilerin örgütlerle ilgili belirsizlikleri giderilmelidir (Everest ve Yercan, 2014).

Mevcut örgütlü yapıların varlığının korunması sektörde sıkça tartışılmasına karşın, değişimin her alanda yaşandığı günümüz koşullarında sektörel talepleri karşılayamayan, çözüm üretemeyen ve etkinliğini yitirmiş organizasyonların varlığının devamı, ulusal kaynakların israfına yol açtığı gibi, alternatif oluşturacak yapılanmaların sektörde yer almasını engelleyecektir. Örgütsel amaçların realize edilmesinde, örgütsel verimliliğin ve etkinliğin sağlanmasında, hedeflenen amaçların gerçekleşebileceğine

inanmış kararlı, tatmin duygusuna sahip ve motivasyonu tam insan kaynağının varlığı, örgütlerin temel dayanağıdır (Gökhan, 2010).

Kara et al. (2005), Van'da yaptıkları bir araştırmada, birbirine yakın ve benzer özelliklerdeki iki köyde Kırsal Kalkınma Kooperatifi üyesi olan süt sığırı yetiştiricilerinin; yaşları, kooperatife üye olma süreleri ile üretim ile ilgili bazı parametreler, yetiştiricilerin eğitim seviyelerine göre diskriminant analizine tabi tutmuş ve sonuçta tüm parametrelerin eğitim seviyesine göre pozitif ve negatif yönde önemli değişimler gösterdiği anlaşılmıştır.

Üretimde yem giderlerinin yüksek olması üretilen sütün maliyetinin de yüksek olmasını beraberinde getirmektedir. İncelenen işletmelerde üreticilerin önemli bir kısmı kesif yemi işletme dışından temin etmektedir. Bu durum üretilen sütün maliyetinin daha da yüksek olmasına neden olmaktadır. Örgütlenme sorunu süt sığırcılığı işletmelerin verimli ve karlı çalışmasını önemli derecede etkilemektedir. İşletmelerin karlılık düzeyini artırmaları, verimlilik düzeyini yükseltebilmeleri ve diğer işletmelerle rekabet edebilme gücünü artırabilmeleri için üreticilerin öncelikli olarak süt üretiminde girdi temini ve sütün pazarlamasına yönelik olarak hizmet veren mesleki örgütlerin çatısı altında bir araya gelmeleri özel önem arz etmektedir (Semerci ve ark., 2015).

Üreticilerin birden fazla örgüte üye ya da ortak olması çeşitli kesintilerle karşı karşıya kalmaları, dolayısıyla örgütlere karşı olumsuz bakış açısına sahip olmalarına neden olmaktadır. Üreticiler örgütlerin ödedikleri pay veya aidatların karşılığını alacak hizmeti sunamadıklarından şikayetçi olmaktadır. Üretici örgütleri ayakta durmak için elbette gerekli kesintileri yapmak zorundadırlar ancak böylesine dağınık bir yapıda temel amaç üreticilerden aidat toplamak yerine örgütlenme bilincinin geliştirilmesi olmalıdır (Sağlam, 2013).

Ertürk ve Yılmaz (2013), Iğdır'da yaptıkları bir araştırmada, çalışma kapsamında görüşülen Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği yöneticilerine göre; yetiştiriciler, Iğdır Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği (IDSYB)'nin faaliyetlerinden, faydalarından habersizdirler. Öte yandan Birliğe üye yetiştiriciler, üye aidatlarını ödememektedirler. Bu nedenlerden dolayı IDSYB maddi imkânsızlık içindedir.

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

Iğdır ilinde 2017 yılı verilerine göre Damızlık Sığır Yetiştiriciliği Birliğine kayıtlı sığır yetiştiriciliği yapan işletme sayısı 882; Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliğine üye işletme sayısı 2.485; Iğdır Süt Üreticileri Birliğine üye işletme sayısı 341; S.S.Karakuyu Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifine üye işletme sayısı 40; S.S.Halfeli Beldesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifine üye işletme sayısı 30; S.S.Bulakbaşı-Aktaş Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifine üye işletme sayısı 56; S.S.Kerimbeyli Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifine üye işletme sayısı 50; S.S.Gaziler Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifine üye işletme sayısı 51; S.S.Çalpala Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifine üye işletme sayısı 17'dir. Bu işletmelerin faaliyet alanı küçükbaş ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliğidir.

Bu amaçla 2018 yılında Ocak-Mart ayları arasında 125 hayvancılık işletmesine 10 adet daha eklenerek, 135 hayvancılık işletmesi sahibi ile yüz yüze anket yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan anket sayısının tespitinde; Iğdır ilindeki toplam işletme sayısını gösteren N bilinmesine karşın, bölgede daha önce bir çalışma yapılmadığından standart sapma ve varyans değerleri bilinmediğinden, bu gibi durumlarda anket uygulanacak işletme sayısını belirlemek için kullanılan ve Basit Tesadüfi Örneklemeye içerisinde yer alan aşağıdaki örneklem formülü kullanılmıştır (Çingir, 1990).

$$n = \frac{N.t^2 p.q}{(N-1)D^2 + t^2 pq}$$

n= Örnek büyüklüğü

N=Kitle büyüklüğü

D=Kabul edilen veya arzu edilen örneklem hatası

t= Çizelge değeri

p= Hesaplanması istenen

q= 1-p

$$n = \frac{1300 \cdot (1,96)^2 \cdot (0,10 \times 0,90)}{(1300 - 1)(0,05)^2 + (1,96)^2 \cdot (0,10 \times 0,90)} = 135 \text{ Örnek büyüklüğü belirlenmiştir.}$$

Şekil 3.1. Iğdır Merkez Köy Yayı

Iğdır il'inde mevcut bitkisel üretiminin önemli bir kısmını oluşturan mısır, özellikle büyükbaş hayvancılık işletmelerinde hayvan yemi olarak değerlendirilmektedir. Mısır için katkı maddesi kullanımına her zaman ihtiyaç olmamakla beraber katkı maddesi olarak arpa kırması kullanılmıştır. Şekil 3.1' de çiftçilerin silajı ortalama kırk beş gün bekletildiği bilgisi edinilmiştir.

Şekil 3.2. Iğdır Halfeli Beldesi Hayvan Pazarı

Iğdır ili merkez hayvan pazarının şap hastalığı sebebiyle sık sık kapanması, üreticileri Halfeli Beldesi'nde bulunan hayvan pazarında hayvanını pazarlamaya yönlendirmiş olup, bu pazar genellikle küçükbaş hayvan pazarlamasına yöneliktir. Iğdır merkez hayvan pazarının kapanma nedenini çoğunlukla İran'dan gelen hayvanlarda görülen şap hastalığından kaynaklı olduğu ve buna yönelik devlet kurumlarından yeteri kadar önlem alınmadığı anlaşılmıştır.

3.2 Metot

Iğdır il'inde 135 hayvancılık işletmesinden yüz yüze yapılan anket yöntemiyle konu kapsamında 89 adet soru yöneltilmiş olup, sorulan sorulardan elde edilen veriler SPSS programına girilerek (IBM SPSS Statistics 22.0) edinilen veriler analiz edilmiştir.

Anket sorularına verilen kategorik cevaplar için iki yönlü tablolarda Khi-kare yöntemi kullanılmıştır.

Bu çalışma, Iğdır ili'nde hayvancılık işletmelerinden elde edilen veriler doğrultusunda diskriminant analizi yöntemi kullanılarak, tarımsal üretim ve pazarlama açısından üreticilerin örgütlenme sorununun çözülmesi amacıyla yürütülmüştür. Veriler Iğdır ili merkez, ilçe, belde ve köylerinden edinilmiştir. Çalışmada 18 farklı likert tipi soru; Sulama birliklerinin tarıma katkısı (X_1), Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliklerinin tarıma katkısı (X_2), Damızlık Koyun Keçi Birliklerinin tarıma katkısı (X_3), Arı Yetiştiricileri Birliğinin tarıma katkısı (X_4), Tarımsal Üretici Birliklerinin tarıma katkısı (X_5), Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin tarıma katkısı (X_6), Hayvancılık Kooperatiflerinin tarıma katkısı (X_7), Tarım Satış Kooperatiflerinin tarıma katkısı (X_8), Tarım Kredi Kooperatiflerinin tarıma katkısı (X_9), Pancar Ekicileri Kooperatiflerinin tarıma katkısı (X_{10}), Ziraat odalarının tarıma katkısı (X_{11}), Tarımla ilgili mesleki oda ve derneklerin (Ziraatçılar Derneği, Veterinerler Odası, Ziraat Mühendisleri Odası) tarıma katkısı (X_{12}), Devlet hisseli bankaların tarıma (üretim, pazarlama ve eğitim) katkısı (X_{13}), Mevcut tarım desteklerinin üretime katkısı (X_{14}), Üreticilerin mevcut örgütlenmedeki (organizasyon) rolü (X_{15}), Ürünlerin pazarlamasında mevcut örgütlerin (organizasyonların) rolü (X_{16}), Üyesi olduğu kooperatif veya birliğin görevleri hakkında bilgi seviyesi (X_{17}) ve İhtiyaç duyulan gerekli eğitimi alabilme durumu (X_{18}), olmak üzere, 135 hayvancılık işletmesinden veriler elde edildi. Bu verilerde çeşitli faktörlere göre ayırma analizi uygulandı. Burada bizim varsayımımız, ayırt edici fonksiyonlardan elde edilen her gruba ait n_i birimlik olasılık örneklerinin alınması ve x_1, \dots, x_p değişkenlerinin ölçülmesi. Her bir grubun birden fazla değişkenin normal dağılımı 3.1 olarak ifade edildi.

$$N_p(\underline{m}_j, \Sigma) \quad (3.1)$$

Diskriminant analizinin ilk basamağı, 2.x değişkenlerin vektörü gibi ayırma fonksiyonlarının belirlenmesidir.

$$y = \underline{a}'x \quad (3.2)$$

Matrisi gruplar arasında ve gruplar içinde çarpanları ve toplam kareler toplamı B ve W olarak sırasıyla toplam karelerden ve çarpılardan ifade edelim ki, 3.3 eşitliği haline gelir.

$$T = B + W \quad (3.3)$$

Buraya 3.4 numaralı eşitlik yazılır.

$$V(B) = \underline{a}' B \underline{a}$$

$$V(W) = \underline{a}' W \underline{a} \quad (3.4)$$

Grupların en iyi diskriminantının anlamı, F istatistiklerinin değerini Y açısından maksimum yapmaktır. Böylece, katsayılar 3.5 numaralı fonksiyonu maksimum yapmalıdır.

$$C = \frac{V(B)}{V(W)} = \frac{\overline{a}' B \bar{a}}{\overline{a}' W \bar{a}} \quad (3.5)$$

Fonksiyonların türevi, a'ya göre alınır ve sifıra eşitlenirse 3.6 numaralı eşitlik elde edilir.

$$B \underline{a} (\underline{a}' W \underline{a}) = W \underline{a} (\underline{a}' B \underline{a}) \quad (3.6)$$

İki taraf da a'W'ya bölünürse bulunacaktır.

$$B \underline{a} = c W \underline{a} \quad (3.7)$$

ve sonucu 3.8 numaralı eşitlik haline geldi.

$$(B - cW) \underline{a} = (W^{-1} B - cI) \underline{a} = 0 \quad (3.8)$$

Görüldüğü gibi burada problem $W^{-1}B$ matrisinin öz vektörünü bulmaktır. Bunlar, 3.9 numaralı denklemin öz değerinin en büyüğüdür ve maksimum fonksiyon verir.

$$|W^{-1}B - \lambda I| = 0 \quad (3.9)$$

En büyük öz değer için eşleşen bir öz vektör, ayırma fonksiyonunun katsayısını belirleyecektir. Her bir öz değer, tek bir öz vektöre karşılık gelir ve her biri, ayırt edici işlevlerden birini tanımlar. Bu şekilde elde edilebilen ayırt edici işlevlerin sayısı, $W^{-1} B$ matrisinin rankına eşittir. Bu sırayla gelince, p ve (g-1) 'den daha küçük bir değere denk gelir.

Diskriminant analizinde amaç, çok değişkenli problemin tek değişkenli biçime dönüştürülmesidir. Yani tüm değişkenlerin uygun ağırlıklarla katılacağı tek bir fonksiyonun elde edilmesidir. Diskriminant analizi her bir grup için birer diskriminant fonksiyonu hesaplamayı içerir. Her bir diskriminant fonksiyonu için bir özdeğer mevcuttur. İki gruplu diskriminant analizi için, açıklanan varyansın yüzde yüzüne karşılık gelen bir diskriminant fonksiyonu ve bir de özdeğer mevcuttur. Birden fazla diskriminant fonksiyonu varsa bunlardan ilki, bunlardan en büyüğü ve en önemlisidir. Açıklayıcı anlamda ikinci fonksiyon, ikinci en önemli olandır. Bir diskriminant fonksiyonu belli şartları gerçekleştirdiği bilinen ayırt edici değişkenlerin bir lineer birleşimidir. Matematiksel ifade aşağıdaki gibidir:

$$Y = f_{km} = u_0 + u_1X_{1km} + u_2X_{2km} + \dots + u_pX_{pkm} \quad (3.10)$$

Burada;

f_{km} = m durumunun k grubunda doğal diskriminant fonksiyonundaki değeri;

X_{ikm} = m durumunun k-ıncı grupta X_i ayırt edici fonksiyonundaki değeri ve u_i = fonksiyonda istenen özellikleri üreten katsayılardır (u_0 sabit değer). Böyle bir fonksiyon bulunurken, gruplar arası varyansın grup içi varyansa göre en büyüklenmesi gerekir. Yani,

$$F = \text{Max} \left(\frac{\text{Gruplar Arası Varyans}}{\text{Grup içi Varyans}} \right) \quad (3.11)$$

oranının en büyük olması beklenir.

Doğrusal diskriminant fonksiyonunun kullanılabilmesi için ana kütlelerin normal dağılımlı ve ortak varyans- kovaryans matrisine sahip olmaları gerekir. Bu varsayımların bozulduğu durumlar için bazı çalışmalar yapılmıştır. Fisher'in bulduğu klasik diskriminant analizinde p-gözlemlili iki grup için iki fonksiyon ortaya

çıkarılmıştır.

g_1 ve g_2 toplumlarından n_1 ve n_2 hacimli gözlem matrisleri X_1 ve X_2 , kovaryans matrisleri W_1 ve W_2 olsun. g_1 ve g_2 toplumları Σ ortak kovaryans matrisine sahiptir. Yani $W_1 = W_2$ dir. g_1 ve g_2 gruplarının ortak varyansları (Σ' in tahmini) W kovaryans matrisi (W matrisi gruplar içi kovaryans matrisi olarak da isimlendirilir),

$$W = \frac{(n_1-1)W_1 + (n_2-1)W_2}{n_1+n_2-2} \quad (3.12)$$

şeklinde hesaplanır.

Ortak kovaryans matrisi,

$$\hat{\Sigma} = E(X - \bar{x}_i)(X - \bar{x}_i)'$$

biçiminde de hesaplanır.

u_i katsayılarının bulunmasında kullanılan ilk eşitlik aşağıdaki biçimde Fisher tarafından verilmiştir.

$$f(u_1, u_2, u_3 \dots u_p) = \frac{u'Bu}{u'Wu}. \quad (3.13)$$

Bu formülde;

u : $p \times 1$ boyutlu katsayılar vektörünü;

B : $p \times p$ boyutlu (her grup ortalama vektörünün genel ortalama vektöründen farklarından elde edilen) gruplar arası varyans matrisini;

W : $p \times p$ boyutlu (her gruptaki bireylerin kendi ortalama vektörlerinin farklarından elde edilen) grup içi varyans matrisini göstermektedir. [3] nolu eşitlik;

$$f(u_1, u_2, u_3 \dots u_p) = \frac{n_1 n_2}{n_1 + n_2} \frac{u' d d' u}{u' C u}$$

biçiminde de yazılabilir. Burada,

$$C = \frac{1}{n_1 + n_2 - 2} W$$

ve $d_j = (x_j^{-(1)} - x_j^{-{(2)})}$ ve $x_j^{-{(1)}}$, $x_j^{-{(2)}}$ sırasıyla birinci ve ikinci grubun j 'inci değişken ortalamalarıdır.

$$d' = (d_1, d_2, \dots d_p)$$

olarak alınmıştır. Bu durumda [2] nolu eşitlik p bilinmeyenli denklem sistemidir. İki grubun grup içi varyanslarının (kovaryans) eşitliği varsayımından doğrusal bileşenler,

$$u_i = W^{-1}(\bar{x}_i), \quad i=1,2,\dots,p,$$

biçiminde hesaplanır. u_i katsayılarına grup ayırma fonksiyonu katsayıları ya da doğal değişkenler adı verilir. Bazen katsayılar ölçeklendirilerek ya da normalize edilerek kullanılmaktadır. Normalizasyonun amacı katsayıları genel katsayılar içinde ağırlandırarak elemanların kolay biçimde yorumlanmasını sağlamaktır.

İki tür normalizasyon vardır:

$$1 - u^* = \frac{u}{\sqrt{u'u}} \text{ ve } 2 - u^* = \frac{u}{u_1}.$$

Burada u_1 en büyük doğrusal bileşendir. Her iki normalizasyon yaklaşımında da katsayılardan birinin diğerlerine göre önemli olarak ağırlığını arttırmak ve diğerlerine göre daha önemli değişkenleri modelde görmek amaçlanmaktadır.

Bir diskriminant fonksiyonu aracılığı ile gruplar arasındaki farklılığı maksimize ederek grupları birbirinden ayırmak mümkündür. Bunun için bir diskriminant fonksiyonu belirlenir. i ve j grupları arasındaki diskriminant fonksiyonu,

$$Y = u_0 + u_1X_1 + u_2X_2 + \dots + u_pX_p \quad (3.14)$$

biçiminde yazılır. Daha sonra p değişkenli g grup arasındaki karesel uzaklığı veren ve Mahalanobis tarafında ileri sürülen D^2 uzaklığı hesaplanarak i ve j gruplarını birbirinden ayırmada etkin rol oynayıp oynamadığı test edilebilir. Bu amaçla Hotelling T^2 yaklaşımı ile D^2 'nin önemliliği test edilebilir. T^2 'nin önemliliğinin belirlenmesi için de F yaklaşımından yararlanılır. D^2 , T^2 ve F 'nin hesaplaması aşağıdaki gibidir.

$$D_{ij}^2 = (\bar{x}_i - \bar{x}_j)' W^{-1} (\bar{x}_i - \bar{x}_j)$$

$$T^2 = \left(\frac{n_1 * n_2}{n_1 + n_2} \right) D^2$$

$$F = \frac{n_1 + n_2 - p - 1}{p(n_1 + n_2 - 2)} T^2, \quad (3.15)$$

F 'nin önemliliği p , $(n_1 + n_2 - p - 1)$ serbestlik dereceli F dağılımının kritik değerleri kullanılarak belirlenir. Hesap değerinin tablo değerini aşması durumunda, bulunan diskriminant fonksiyonunun bireyleri gruplara ayırma özelliğinin iyi olduğu sonucuna varılır. Aksi durumda Diskriminant Analizi sonuçlarına güvenilmeyeceği yorumu yapılır (Cangül 2006a).

Diskriminant analizi ile ilgili ilk çalışma, lineer diskriminant fonksiyonunun (LDF) literatüre katılmasını sağlayan Fisher (1936)'e aittir. Bu çalışmada Fisher'in dağılımdan bağımsız olarak geliştirdiği yöntem, gözlemlerin alındığı sınıfların eşit varyanslı normal dağılım gösteren kitleler olması durumu ile örtüşmektedir. Fisher'in çalışmasından sonra sınıflandırma problemi birçok araştırmacı tarafından çeşitli değişikliklerle tekrar ele alınmıştır. Geisser (1964) , Logan and Gupta (1993)'nın Bayeşçi metotları, Anderson (1984), Gupta (1986) ile Lee and Chen (2009)'in olabilirlik oran testi kriterini, Freed and Glover (1981)'in lineer programlama yaklaşımını kullanmaları bu çalışmalara örnek olarak verilebilir (Toktay, 2017).

Alanyazın incelendiğinde finansal başarısızlığın tahmin edilmesine yönelik çalışmalarda diskriminant analizinin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bu yöntem uygulanırken öncelikle analize dahil edilecek işletmeler finansal açıdan başarısız olan ve finansal açıdan başarısız olmayan işletmeler olmak üzere iki öncü gruba ayrılır. Söz konusu ayrıştırma işlemi benimsenmiş olan finansal başarısızlık kriteri baz alınarak yapılır. Analizde kullanılacak olan finansal oranlar hesaplanır. İşletmelerin finansal başarısızlık durumu grup (bağımlı) değişkenleri, finansal oranları ise test (bağımsız) değişkenleri oluşturur. Diskriminant analizi sonucunda belirlenen anlamlılık düzeyinde (%1,%5,%10 gibi) gruplar arasında farklılık gösteren finansal oranlar belirlenir. Diskriminant analizinin sınıflandırma fonksiyonundan yararlanılarak modelin doğru sınıflandırma başarısı ölçülebilir (Selimoğlu ve Orhan 2015).

Diskriminant Analizi, X veri setindeki değişkenlerin iki veya daha fazla gerçek gruba ayrılmasını sağlayabilmek amacıyla yararlanılan bir yöntemdir. Araştırmacının p tane özelliği bilinen birimleri doğal ortamdaki gerçek gruplarına, optimal düzeyde atamasını sağlayacak fonksiyonlar elde edilmesini sağlayan bir yöntemdir. Çünkü hatalı sınıflandırma olasılığını en aza indirgeyerek birimleri ait oldukları gruplara ayırır, ait oldukları ana kütleleri belirler (Cangül, 2006b).

Diskriminant analizi aracılığıyla elde edilen diskriminant (ayırıcı) fonksiyonları, i. diskriminant fonksiyonları, tahmin değişkenlerinin doğrusal bileşenlerinden oluşur. Diskriminant fonksiyonları gruplar arası farklılığa etki eden tahmin değişkenlerinin hangileri olduğunu ortaya çıkarır. Gruplar arası farklılığa etki eden bu değişkenlere de diskriminant (ayırıcı) değişkenler adı verilir. Diskriminant analizinin bir diğer işlevi ise,

gruplardan herhangi birisine ait olan fakat hangi gruptan geldiği bilinmeyen bir birimin ait olduğu grubu en az hata ile saptamaktır (Ünsal, 2000).

Diskriminasyon, üzerinde ölçüm yapılan bir bireyi sonlu sayıda bilinen farklı kitleden birine atanmasını gerçekleştiren istatistiksel bir tekniktir. Birey ait olduğu kitleden farklı bir kitleye atandığında bir hata yapılmış olur. Diskriminant analizinde amaç, atama işlemini mümkün olan minimum hatayla yapmaktır. Bu optimizasyon kriterine göre elde edilen diskriminant fonksiyonlarının değerlendirilmesinde hatalı sınıflandırma olasılığının (hata oranı) bilinmesi önemlidir. Hata oranı, dağılımların ve parametrelerin bilinip bilinmemesine, örneklem hacmi ve atama kuralı gibi değişik kriterlere bağlı olarak hesaplanır (Atakan, 2003).

Diskriminant analizi aracığı ile elde edilen diskriminant fonksiyonları, tahmin değişkenlerinin doğrusal bileşenlerinden oluşur. Böylelikle diskriminant fonksiyonları yardımıyla, gruplar arası farklılığa etki eden diskriminant değişkenleri belirlenir. Tüm bu bilgilerin ışığında diskriminant analizlerinin amaçları; önsel olarak iki ya da daha fazla grup için tanımlanan değişkenlerin, ortalama değerleri arasında istatistiksel olarak önemli farklılıklarının bulunup bulunmadığının araştırılması, hangi bağımsız değişkenlerin, grup ortalamaları üzerinde en fazla ayırma neden olduklarının ortaya çıkarılması, bağımsız değişkenler kümesindeki skorları göz önünde bulundurarak, bireylerin gruplara ayrılması ve gruplar arasındaki ayırımın boyutunun belirlenmesi, hangi gruptan geldiği bilinmeyen bir bireyin, en uygun gruba atanması, şeklinde özetlenebilir (Atan ve ark., 2004).

Kara *et al.*, (2005a) tarafından bildirildiğine göre, Diskriminant analizi, $g \geq 2$ gruplarını en iyi şekilde ayıran doğrusal fonksiyonu bulmayı amaçlar. Ayrımcılık işlevleri, gözlemleri belirli grupların birimleri üzerinde yapılan p değişkenlerinin doğrusal bileşenidir. Bu fonksiyonlar, optimal grupları belirleyen değişkenler açısından yararlı olduğunu ilk defa Srivastava and Carter (1983) ileri sürmüştür.

Oğuzlar (2006) tarafından bildirildiğine göre, Diskriminant analizi ile elde edilen diskriminant fonksiyonları, bağımsız değişkenlerin doğrusal bileşenlerinden oluşur. Diskriminant fonksiyonları gruplar arası farklılığa etki eden bağımsız değişkenlerin hangileri olduğunu ortaya koymaktadır. Gruplararası farklılığa işaret eden

bu değişkenlere diskriminant değişkenleri adı verilir. Aslında doğrusal kombinasyonlar farklı çok değişkenli analiz türlerinde merkezi bir öneme sahiptir fikrini ilk defa Stevens (2002) ileri sürmüştür.

Kara et al. (2005b), yaptıkları bir çalışma ile ceviz (*Juglans regia L.*) genotiplerinin 1997-1999 yılları arasında yerel dağılımını, diskriminant analiz yöntemini kullanarak tahmin etmişler. Van Gölü çevresinde yer alan Gevaş, Adilcevaz, Bahçesaray ve Ahlat bölgelerindeki ovalarda toplanan ceviz genotipleri için diskriminant analizi kullanmışlardır. Meyve yüksekliği, meyve ağırlığı, çekirdek ağırlığı, çekirdek yüzdesi, kabuk kalınlığı ve meyve şekli gibi ceviz özellikleri, yerler arasındaki benzerlik ve farklılıklar göstermiştir. Bu sonuçlar sayesinde, ceviz yetiştirme çabaları için önemli meyve özelliklerinin bölgesel istatistik dağılımını tahmin etmek için diskriminant analizinin kullanılabileceğini göstermişlerdir.

Khi-kare dağılımı sürekli bir dağılımdır. Ancak, Karl Pearson, sonsuz sayıda, aynı popülasyondan çekilmiş örneklerden $\sum (f-f')^2 / f'$ formülü ile hesaplanan istatistiklerin aynı serbestlik dereceli khi-kare dağılımına sahip olduğunu göstermiştir. Khi- kare dağılımının bu özelliğinden esas itibariyle, varyantların rakam veya sözle belirtilmiş sınıflara belirli bir hipoteze uygun olarak dağılmış olup olmadıklarını araştırmakta yararlanır. Böylece söz konusu hipotez kontrol edilmiş olur. Bundan, $X^2 = \sum (f-f')^2 / f'$ formülündeki teorik frekansların (f' lerin) hipoteze göre hesaplanacağı anlaşılmaktadır (Düzgüneş ve ark., 1987).

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Frekanslar ve Tanıtıcı İstatistikleri

4.1.1. Tek Yönlü Frekans Dağılımları

Ankete katılan çiftçilerin; yaşadığı yere, medeni durumuna, eğitim seviyesine, aile gelirine, tarım dışındaki gelir ve gelir türüne, arazi tasarruf biçimine, zamanlarının çoğunluğunu geçirdikleri yere, sahip olunan boğa ırklarına, inek ve tosun ırkı yetiştiriciliğine, erkek dana ve dişi dana ırkı yetiştiriciliğine, manda ırkı yetiştiriciliğine, düve ve buzağı ırkı yetiştiriciliğine, büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda karşılaşılan hastalıklara, büyükbaş hayvan süt sağım tekniğine, büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda sütün pazarlandığı yere, silaj'ın yapılıp yapılmadığı ve silaj da tercih edilen ürüne, sağımdan önce silaj verilip verilmediğine, büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda uygulanan yemleme metoduna, hayvancılığa desteklerden haberi ve desteklerden yararlanma başvurusuna, büyükbaş ve küçükbaş işletmelerde faydalanılan desteklere, süt sığırcılığı ve küçükbaş hayvancılık ile ilgili bilgilerin edinim şekline, buğday, mısır, arpa, yonca vb. değerlendirilme şekline, bitkisel pazarlamada yaşanan sorunlara ve hayvanların canlı ve kırmızı et olarak nereye pazarlandığına dair işletmelerin dağılımını gösteren, Tek Yönlü Frekans Dağılımları Çizelge 4.1-4.24'de verilmiştir.

Çizelge 4.1. Yaşadığı yere göre işletmecilerin dağılımı

	Frekans	%
Merkez	25	18,5
İlçe	26	19,3
Belde	18	13,3
Köy	66	48,9

Çizelge 4.2. Medeni durumuna göre işletmecilerin dağılımı

	Frekans	%
Evli	127	94,1
Bekar	8	5,9

Çizelge 4.3. Eğitim seviyesine göre işletmecilerin dağılımı

	Frekans	%
Okuryazar	24	17,8
İlkokul	30	22,2
Ortaokul	49	36,3
Lise	29	21,5
Lisans	2	1,5
Lisansüstü	1	,7

Çizelge 4.4. İşletmecilerin aile geliri/ay dağılımı

	Frekans	%
500-999	2	2,1
1000-1499	1	1,1
1500-1999	8	8,4
2000-2999	35	36,8
3000-3999	23	24,2
4000-4999	14	14,7
>5000	12	12,6

Çizelge 4.5. Tarım dışında gelir ve gelirin türüne göre işletmecilerin durumu

	Tarım dışında geliriniz var mı		Tarım dışında gelirinizin türü		
	Frekans	%	Frekans	%	
Evet	70	51,9	Kira	12	17,6
Hayır	65	48,1	Emekli	13	19,1
			Esnaf	10	14,7
			İşçi	18	26,5
			Şoför	12	17,6
			Memur	2	2,9
		Ticaret	1	1,5	

Çizelge 4.6. Arazi tasarrufu biçimine göre işletmecilerin dağılımı

	Frekans	%
Tamamını kendim kullanıyorum	106	82,2
Mülkiyetim dışında arazi kiralıyorum	12	9,3
Arazimin bir kısmını kiracı/ortakçıya veriyorum	1	,8
Arazimin tamamını kiracı/ortakçıya veriyorum	10	7,8

Çizelge 4.7. Zamanının çoğunu geçirdikleri yere göre işletmecilerin dağılımı

	Frekans	%
Merkez	58	43,0
İlçe	23	17,0
Belde	14	10,4
Köy	40	29,6
Total	135	100,0

Çizelge 4.8. Sahip olunan boğa ırklarına göre işletmelerin dağılımı

	Frekans	%
Simental	10	90,9
Montofon	1	9,1

Çizelge 4.9. İnek ve tosun ırkı yetiştiriciliğine göre işletmelerin dağılımı

	İnek ırkı		Tosun ırkı		
	Frekans	%	Frekans	%	
Simental	23	26,7	Simental	2	5,6
Montofon	22	25,6	Montofon	9	25,0
Melez	23	26,7	Melez	19	52,8
Yerli	18	20,9	Yerli	6	16,7

Çizelge 4.10. Erkek dana ve dişi dana ırkı yetiştiriciliğine göre işletmelerin dağılımı

Erkek dana ırkı			Dişi dana ırkı		
	Frekans	%		Frekans	%
Simental	15	25,9	Simental	16	28,1
Montofon	12	20,7	Montofon	11	19,3
Melez	19	32,8	Melez	17	29,8
Yerli	12	20,7	Yerli	13	22,8

Çizelge 4.11. Manda ırkı yetiştiriciliğine göre işletmelerin dağılımı

	Frekans	%
Anadolu	3	75,0
Diğer	1	25,0

Çizelge 4.12. Düve ve buzağı ırkı yetiştiriciliğine göre işletmelerin dağılımı

Düve İrki			Buzağı İrki		
	Frekans	%		Frekans	%
Simental	11	25,0	Simental	11	26,8
Montofon	8	18,2	Montofon	13	31,7
Melez	17	38,6	Melez	10	24,4
Yerli	8	18,2	Yerli	7	17,1

Çizelge 4.13. İletmelerde büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda karşılaşılan hastalıklar

BB karşılaşılan hastalıklar			KB hayvanlarda karşılaşılan hastalıklar		
	Frekans	%		Frekans	%
Şap	48	55,2	Şap	7	10,6
Şap, ishal	18	20,7	Delibaş	3	4,5
Şap, bronşit	2	2,3	Çiçek	3	4,5
Şap, mastitis	3	3,4	Şap, delibaş, çiçek	12	18,2
Şap, ciğer	2	2,3	Şap, sarılık, yavru atma	2	3,0
Şap, ishal, bronşit	3	3,4	Şap, delibaş, sarılık	1	1,5
şap, ishal, mastitis	4	4,6	Şap, sarılık, brezo	1	1,5
Şap,mastitis,ciğer	1	1,1	Şap,çiçek	3	4,5
Şap,bronşit,tırnak	1	1,1	Şap,delibaş	2	3,0
Şap,bronşit,çiçek	1	1,1	Şap,sarılık	9	13,6
Şap,çiçek,brusella	2	2,3	Delibaş,çiçek	11	16,7
Şap,ishal,mastitis, ciğer	1	1,1	Çiçek,mantar	2	3,0
Şap,ishal,bronşit,tırnak,mastitis	1	1,1	Delibaş,çiçek,yavru atma	1	1,5
			Mantar,yavru atma	4	6,1
			Şap,çiçek,mantar	2	3,0
			Şap,çiçek,brezo	1	1,5
			Şap,çiçek yavru atma	1	1,5
			Mantar,sarılık	1	1,5

Çizelge 4.14. İşletmelerde büyükbaş hayvan süt sağım tekniği

	Frekans	%
Elle	77	88,5
Makineyle	10	11,5

Çizelge 4.15. Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda sütün pazarlandığı yere göre işletmelerin dağılımı

BB Süt nereye satılıyor			KB Süt nereye satılıyor		
	Frekans	%		Frekans	%
Mandıraya	16	20,0	Mandıraya	18	32,7
Bakkala	10	12,5	Bakkal/market	6	10,9
Komşular, tanıdıklar	1	1,3	Pazarlamıyor	31	56,4
Pazarlamıyorum	50	62,5			
Mandıraya,bakkala	2	2,5			
Bakkala,komşulara tanıdıklara	1	1,3			

Çizelge 4.16. Silaj'ın yapılıp yapılmadığı ve silaj da tercih edilen ürüne göre işletmelerin dağılımı

Silaj yapıyor mu			Silaj için tercih edilen ürün		
	Frekans	%		Frekans	%
Evet	34	25,2	Mısır	33	97,1
Hayır	101	74,8	Mısır,yonca	1	2,9

Çizelge 4.17. Sağımdan önce silaj verilip verilmediğine göre işletmelerin dağılımı

	Frekans	%
Evet	46	53,5
Hayır	40	46,5

Çizelge 4.18. Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda uygulanan yemleme metoduna göre işletmelerin dağılımı

BB Uygulanan yemleme metodu			KB Uygulanan yemleme metodu		
	Frekans	%		Frekans	%
Sürekli (sınırsız) yemleme (ad-lib.)	74	85,1	Sürekli (sınırsız) yemleme (ad-lib.)	58	87,9
Gruplar halinde yemleme	13	14,9	Gruplar halinde yemleme	8	12,1

Çizelge 4.19. Hayvancılığa desteklerden haberi ve desteklerden yararlanma başvurusuna göre işletmelerin dağılımı

Hayvancılığa desteklerden haberi			Desteklerden yararlanma başvurusu		
	Frekans	%		Frekans	%
Evet	81	93,1	Evet	54	64,3
Hayır	6	6,9	Hayır	30	35,7

Çizelge 4.20. Büyükbaş ve küçükbaş işletmelerde faydalanılan desteklere göre işletmelerin dağılımı

BB İşletmelerde faydalanılan destekler			KB İşletmelerde faydalanılan destekler		
	Frekans	%		Frekans	%
Buzağı desteği	25	56,8	İşletme sermayesi destekleri	1	2,3
Hayvan alım desteği	6	13,6	Hayvan alım destekleri	2	4,5
Sunni aşılama desteği	3	6,8	Küpe desteği	32	72,7
Buzağı desteği,sunni aşılama desteği	8	18,2	Genç çiftçi hibe desteği	1	2,3
Hayvan alım desteği,süt primleri	1	2,3	Hayvan alım desteği, küpe desteği	1	2,3
Alt yapı desteği, İşletme sermayesi desteği,hayvan alım desteği	1	2,3	Küpe desteği,genç çiftçi desteği	1	2,3
			Faydalandığı destek yok	6	13,6

Çizelge 4.21. Süt sığırcılığı ve küçükbaş hayvancılık ile ilgili bilgilerin edinim şekline göre işletmelerin dağılımı

Süt sığırcılığı bilgileri			KB Hayvancılık ile ilgili bilgiler		
	Frekans	%		Frekans	%
Tarım teşkilatından	29	33,7	Ziraat mühendisinden ya da veterinerden	11	16,9
Ziraat mühendisinden veya veterinerden	28	32,6	Komşu, akraba	45	69,2
Komşu, akraba	28	32,6	Diğer	9	13,8
Diğer	1	1,2			

Çizelge 4.22. Buğday, mısır, arpa, yonca vb. değerlendirilme şekline göre işletmelerin dağılımı

	Frekans	%
Hayvanım için	77	70,0
Hayvanım için, ihtiyaçlarım için	3	2,7
Hayvanım için değerlendiriyorum, bir kısmını pazarlıyorum	28	25,5
Hayvanlarım için, ihtiyaçlarım için, bir kısmını pazarlıyorum	2	1,8

Çizelge 4.23. Bitkisel pazarlamada yaşanan sorunlara göre işletmelerin dağılımı

	Frekans	%
Fiyat İstikrarsızlığı/düşük fiyat	14	23,7
Sınır ülkeleri etkisi	1	1,7
Nakit alamama	4	6,8
Ulaşım nakliye	3	5,1
Belirsiz piyasa/piyasa rekabeti	12	20,3
TMO'nin yetersizliği	6	10,2
Fiyat istikrarsızlığı/düşük fiyat, nakit alamama	1	1,7
Fiyat istikrarsızlığı/düşük fiyat, belirsiz piyasa/piyasa rek.	1	1,7
Sınır ülkeleri etkisi, belirsiz piyasa/piyasa rekabeti	1	1,7
Nakit alamama, belirsiz piyasa rekabeti/piyasa rek.	1	1,7
Fiyat istikrarsızlığı/düşük fiyat, ulaşım nakliye, belirsiz piyasa/piyasa rekabeti	1	1,7
Sorunsuz	14	23,7

Çizelge 4.24. Hayvanların canlı ve kırmızı et olarak nereye pazarlandığına dair işletmelerin dağılımı

	Hayvanların canlı pazarlanması		Kırmızı et olarak pazarlanması		
	Frekans	%	Frekans	%	
İl hayvan pazarında	109	83,2	Kasap	37	28,0
Kapıda tüccarlara	1	,8	Kurbanlık olarak büyük şehirlerde	14	10,6
İl hayvan pazarında, kapıda tüccarlara	21	16,0	Diğer illerde şirketlere	33	25,0
			Kırmızı et pazarlamıyorum	48	36,4

4.1.2. Tanıtıcı İstatistikler

Ankete katılan üreticilerin; kooperatif ve birliklere üyelik durumuna, arazi değerlendirme biçimlerine, büyükbaş süt oranları satış durumuna, arazi kullanım oranlarına ve küçükbaş hayvan süt oranları ile satış durumuna göre istatistikler, Çizelge 4.25-4.29’da verilmiştir.

Çizelge 4.25. Üreticilerin kooperatif ve birliklere üyelik durumu

	N	Minimum	Maksimum	Mean	Std. Sapma
Tarım kredi kooperatifine üyeliği	7	2005	2015	2010	3,18
Pancar ekicileri kooperatifine üyeliği	8	1993	2013	1999	5,81
Ziraat odası üyeliği	18	2000	2013	2008	3,61
Sulama birliğine üyeliği	52	1998	2015	2007	5,66
Tarımsal üretici birliğine üyeliği	4	2008	2014	2011	3,20
Damızlık sığır yetiştiricileri birliği üyeliği	31	2004	2015	2011	2,25
Damızlık koyun keçi birliği üyeliği	32	2001	2015	2011	2,93

Çizelge 4.26. İşletmecilerin arazi değerlendirme biçimleri

	N	Minimum	Maksimum	Mean	Std. Sapma
Silajlık mısır (da)	34	8	200	32,76	35,67
Dane mısır (da)	12	13	56	34	11,42
Ekilen buğday (da)	4	13	50	29,50	15,42
Ekilen yonca (da)	109	5	400	40,56	46,18
Ekilen pancar alan (da)	1	50	50	50	.
Sebze (da)	10	0,20	7	2,69	2,78
Ekilen meyve (da)	13	2	24	13,77	5,5
Fasulye, nohut vb. (da)	3	6	25	13	10,44

Çizelge 4.27. İşletmecilerin büyükbaş süt oranları satış durumu

	N	Minimum	Maksimum	Mean	Std. Sapma
İnekleri kaç yıl sağıyor	87	3,00	15,00	8,85	2,89
BB en çok süt verimi/kg/ay	86	2,00	25,00	10,02	4,23
BB en düşük süt verimi/kg/ay	86	1,00	15,00	3,90	2,33
Sağdığınız sütün yağ oranı %	2	6,00	8,00	7	1,41
Sütün ne kadarı satılıyor/kg	29	400,00	50000	5736,2	9859,98

Çizelge 4.28. İşletmecilerin arazi kullanım oranları

	N	Minimum	Maksimum	Mean	Std. Sapma
Arazi dekar	131	0,65	230	46,6	46,54
Arazi parsel	130	1	30	3,9	3,73
Öz mülk da (sulanan)	124	1	230	45,2	44,04
Öz mülk parsel (sulanan)	123	1	30	3,8	3,67
Kiralanan arazi da (sulanan)	13	8	1000	141,7	264,2
Kiralanan parsel da (sulanan)	13	1	17	3,8	4,21
Kiraya verilen da arazi (sulanan)	6	8	63	27	20,3
Kiraya verilen parsel da (sulanan)	6	1	4	2,3	1,03
Ortak işletilen arazi da (sulanan)	3	5	87	35,7	44,74
Ortak işletilen parsel da (sulanan)	3	1	6	2,7	2,89
Öz mülk da (kuru)	17	5	65	23,8	18,36
Öz mülk parsel da (kuru)	17	1	3	1,65	0,79
Kiraya verilen da arazi (kuru)	1	23	23	23	.
Kiraya verilen parsel da (kuru)	1	2	2	2	.
Ortak işletilen arazi da (kuru)	1	15	15	15	.
Ortak işletilen parsel da (kuru)	1	1	1	1	.

Çizelge 4.29. İşletmecilerin küçükbaş hayvan süt oranları ve satış durumu

	N	Minimum	Maksimum	Mean	Std. Sapma
KB hayvanları kaç yıl sağlıyor	63	1,00	7	4,5	1,47
KB en çok süt verimi/kg/ay	59	0,40	2,5	1,4	0,44
KB en düşük süt verimi/kg/ay	59	0,250	1	0,46	0,22
Sağdığımız sütün yağ oranı %	4	2,00	45	25,5	17,82
Sütün ne kadar satılıyor	10	1000	18000	5400	5601,6

4.2. Analiz Sonuçları

4.2.1 Diskriminant Analizleri

4.2.1.a. Üreticilerin örgütlenmesinde temel problemlere göre diskriminant analizi

Üreticilerin örgütlenmesi konusundaki temel problemler açısından yöneltilen soruya ait seçenekler;

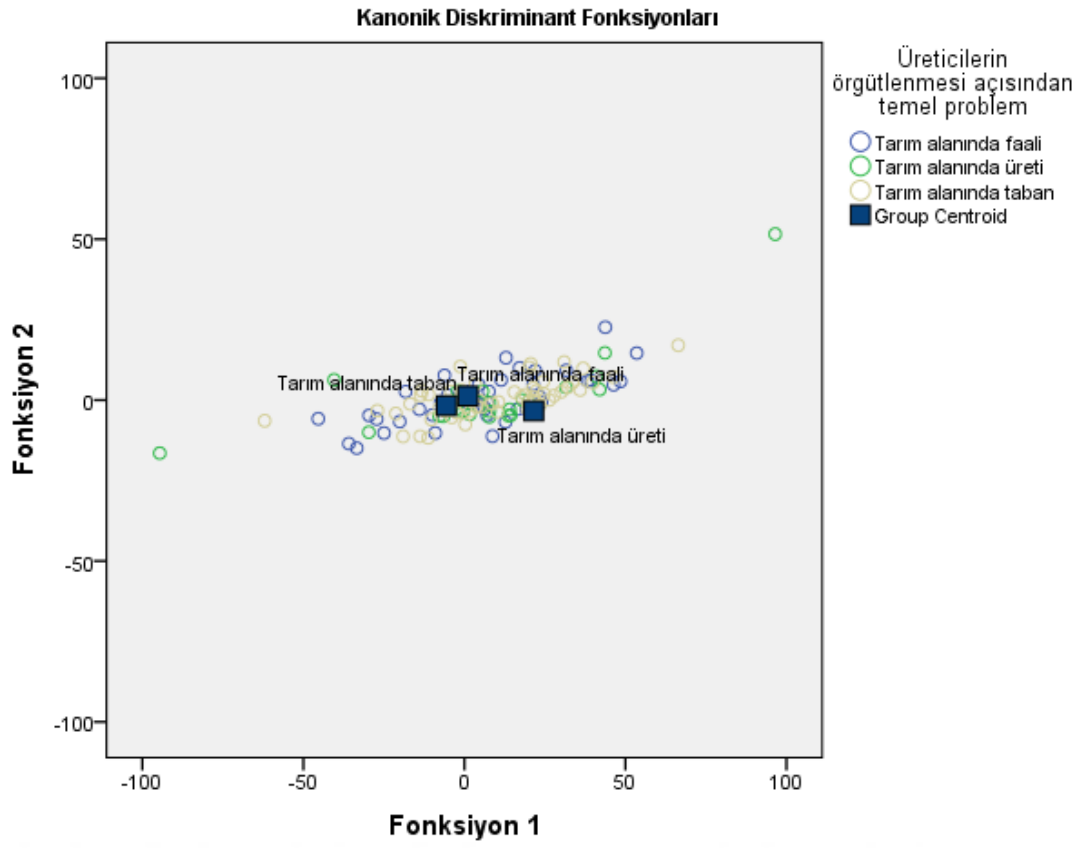
- Mevcut organizasyonların yeterliliği,
- Mevcut organizasyonlara üyelik ve bu konuda eğitime ihtiyaç olduğu,
- Tabandan gelen bir organizasyon biçimine ihtiyaç olduğu şeklindedir.

Burada diskriminant analizi, bu seçenekler esas alınarak yapılmıştır. Analiz sonucunda 2 diskriminant fonksiyonu belirlenmiş ve bunlara ait kanonik korelasyon değerleri 0,99 ve 0,87 olarak bulunmuştur. İlk korelasyon değerine ait anlamlılık değeri 0,07 ikinci fonksiyona ait anlamlılık değeri de 0,66 olarak bulunmuştur. Diskriminant fonksiyonlarına göre elde edilen yapı matrisi Çizelge 4.30'da verilmiştir.

Çizelge 4.30. Üreticinin üyesi olduğu kooperatif ya da birlik hakkında bilgi sahibi olma seviyesine ait diskriminant analizi (yapı matrisi)

	Fonksiyon	
	1	2
Üyesi olunan kooperatif veya birliğin görevleri hakkındaki bilgi durumu	,233*	,121
Tarımla ilgili mesleki oda ve derneklerin (Ziraatçılar Derneği, Ziraat Mühendisleri Odası, Veterinerler Odası) tarıma katkısı	,050*	-,050
Ürünlerin pazarlamasında mevcut örgütlerin (organizasyonların) rolü	,046*	-,024
Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin tarıma katkısı	-,035*	-,020
Damızlık Koyun Keçi Birliklerinin tarıma katkısı	-,027*	,014
Mevcut tarım desteklerinin üretime katkısı	-,025*	,013
İhtiyaç duyulan eğitimi alabilme durumu	,139	,245*
Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliklerinin tarıma katkısı	-,041	,242*
Tarım Kredi Kooperatiflerinin tarıma katkısı	-,033	-,191*
Üreticilerin mevcut örgütlenmedeki (organizasyon) rolü	,139	-,184*
Hayvancılık Kooperatiflerinin tarıma katkısı	,067	-,137*
Sulama birliklerinin tarıma katkısı	,024	,092*
Ziraat odalarının tarıma katkısı	,029	,089*
Tarımsal Üretici Birliklerinin tarıma katkısı	-,024	,077*
Bankaların tarıma katkısı	-,039	,069*
Arı Yetiştiricileri Birliğinin tarıma katkısı	,041	,062*
Tarım Satış Kooperatiflerinin tarıma katkısı	,006	-,020*

Çizelgeye göre üreticinin üyesi olduğu kooperatif ya da birlik hakkında bilgi sahibi olma seviyesi esas alınarak, üreticinin daha çok tabandan gelen bir örgütlenmeye ihtiyaç olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır (0,23). Ayrıca üreticilerin ürünlerinin pazarlanmasında örgütlenmenin rolü hakkındaki görüşüne göre de nispeten tabandan gelen bir örgütlenme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Ancak tarımsal kalkınma kooperatifleri, sığır yetiştiricileri birliği, koyun ve keçi birlikleri, tarım kredi kooperatifleri ile bankaların ve mevcut desteklerin tarıma katkısı ile ilgili sorularda üreticiler tabandan gelen örgütlenme biçimi hakkında olumsuz görüş bildirmişlerdir. Bunlarla ilgili grafik (Kanonikal Diskriminant Fonksiyon) Şekil 4,1’de görülmektedir.

Şekil 4.1. Örgütlenme ile ilgili likert tipi soruların, örgütlenme hakkındaki temel problemler arasındaki kanonik korelasyonuna ait fonksiyon grafiği.

Çizelge 4.31. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemler

Sınıflandırma Sonuçları				
Tahmini Grup Yüzdeleri				
Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problem	Tarım alanında faaliyet gösteren mevcut organizasyonlar, tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli değildir.	Tarım alanında üreticilerin birlik ve koop. üye olmaları konusunda problem vardır ve bu hususta eğitime ihtiyaç vardır.	Tarım alanında tabandan gelen bir organizasyon şekline ihtiyaç bulunmaktadır.	Toplam
Tarım alanında faaliyet gösteren mevcut organizasyonlar, tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli değildir	41,2	29,4	29,4	100
Tarım alanında üreticilerin birlik ve koop. üye olmaları konusunda problem vardır ve bu hususta eğitime ihtiyaç vardır	29,2	45,8	25,0	100
Tarım alanında tabandan gelen bir organizasyon şekline ihtiyaç bulunmaktadır	21,7	43,3	35,0	100

Analiz sonuçlarına göre; Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemin ilk seviyesi %41,2 ikinci seviyesi %45,8 ve üçüncü seviyesi %35 oranında doğru sınıflandırılmıştır.

4.2.1.b. Üreticilerin eğitim seviyesine göre diskriminant analizi

Örgütlenme konusunda likert ölçeğine göre üreticiye yöneltilen sorulara verilen cevaplara göre üreticinin eğitim seviyesi için diskriminant analizi uygulanmıştır. Burada eğitim düzeyleri; okuryazar, ilkokul-ortaokul, lise-üniversite şeklinde gruplandırılmıştır. Analiz sonucunda 2 (iki) diskriminant fonksiyonu belirlenmiştir. Bunlara ait kanonik korelasyon değerleri 0,997 ve 0,94 olarak bulunmuştur. İlk korelasyon değerine ait anlamlılık değeri; 0,02 ikinci fonksiyona ait anlamlılık değeri de 0,25 olarak

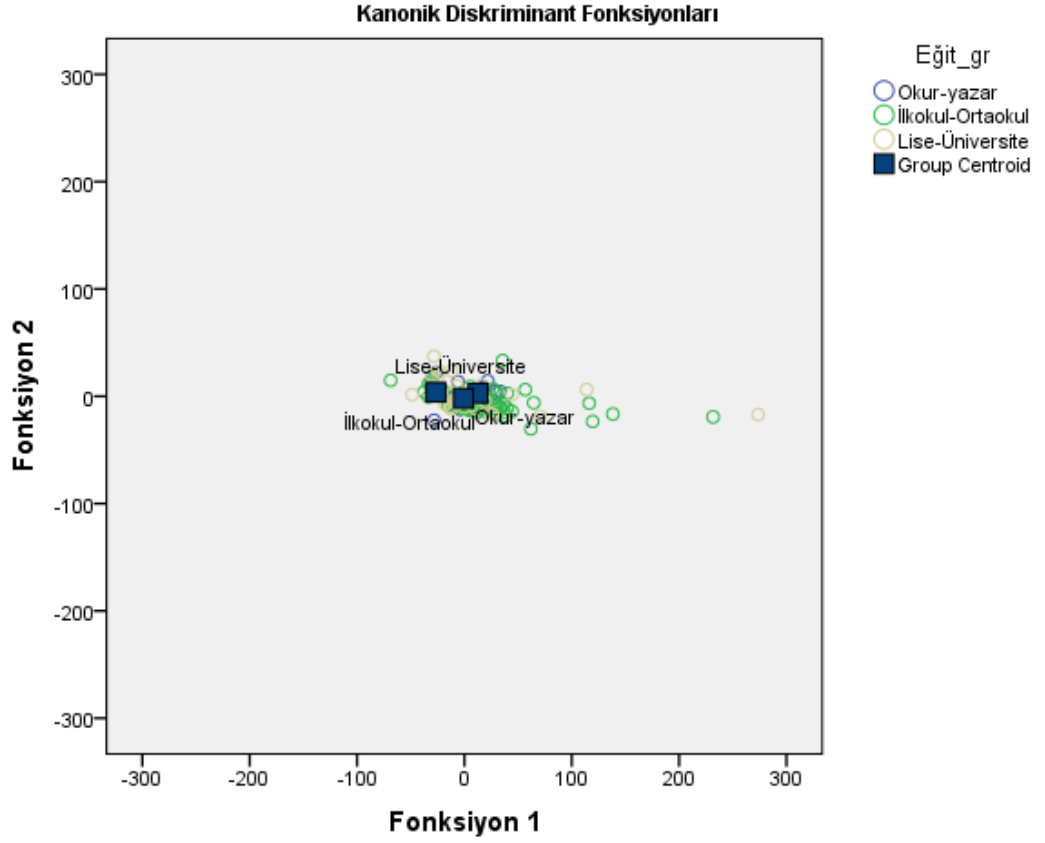
bulunmuştur. Diskriminant fonksiyonlarına göre elde edilen yapı matrisi Çizelge 4.32’ de verilmiştir.

Çizelge 4.32. Üreticinin eğitim, birlikler, dernekler, kooperatifler ve mevcut organizasyonlar hakkındaki görüşlere ait diskriminant analizi (yapı matrisi)

	Fonksiyon	
	1	2
Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliklerinin tarıma katkısı	-,022*	-,014
İhtiyaç duyulan eğitimi alabilme durumu	-,019	,520*
Ürünlerin pazarlamasında mevcut örgütlerin (organizasyonların) rolü	-,174	-,322*
Üyesi olunan kooperatif veya birliğin görevleri hakkındaki bilgi durumunuz	-,186	,315*
Üreticilerin mevcut örgütlenmedeki (organizasyon) rolü	,040	,181*
Tarımla ilgili mesleki oda ve derneklerin (Ziraatçılar Derneği, Ziraat Mühendisleri Odası, Veterinerler Odası vb.) tarıma katkısı	,045	,170*
Hayvancılık Kooperatiflerinin tarıma katkısı	,045	,157*
Pancar Ekicileri Kooperatiflerinin tarıma katkısı	,025	,111*
Mevcut tarım desteklerinin üretime katkısı	,009	-,096*
Sulama birliklerinin tarıma katkısı	-,026	,083*
Bankaların tarıma katkısı	,031	-,080*
Tarım Kredi Kooperatiflerinin tarıma katkısı	,012	-,077*
Damızlık Koyun Keçi Birliklerinin tarıma katkısı	,039	-,068*
Tarımsal Üretici Birliklerinin tarıma katkısı	,023	-,047*
Ziraat odalarının tarıma katkısı	,031	,046*
Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin tarıma katkısı	,020	-,041*
Tarım Satış Kooperatiflerinin tarıma katkısı	-,013	-,041*
Arı Yetiştiricileri Birliğinin tarıma katkısı	,010	-,019*

Çizelgeye göre üreticiye yöneltilen, “gerekli eğitimi alabiliyor musunuz” sorusu ile üreticinin eğitim düzeyi arasında aynı yönde ve yüksek bir ilişki (0,52) bulunmuştur. “ürünlerin pazarlanmasında örgütlenmenin rolü” sorusu ile üreticinin eğitim düzeyi arasında ters yönde (negatif) bir ilişki (-0,32) bulunmuştur. Üreticinin üyesi olduğu kooperatif ya da birlik hakkında bilgi” seviyesinin, üreticinin eğitim seviyesine göre arttığı görülmektedir. Aynı şekilde “üreticilerin mevcut örgütlenmedeki rolü”, “mesleki oda ve derneklerin katkısı”, “hayvancılık kooperatiflerinin katkısı” gibi sorulara verilen

cevapların da üreticilerin eğitim seviyesine bağlı olarak artış gösterdiği anlaşılmaktadır. Öte yandan “mevcut tarım destekleri”, “koyun ve keçi birlikleri” yanında tarımsal kalkınma kooperatifleri ve tarım satış kooperatiflerinin üretime katkısı hakkındaki görüşlerin, üreticilerin eğitim seviyesine bağlı olarak düşüş gösterdiği anlaşılmaktadır. Yani üreticinin eğitim seviyesi yükseldikçe, üretici birlikler, kooperatifler ve tarımsal finans kuruluşlarının tarıma katkısı konusunda üreticilerin olumsuz görüş bildirme eğiliminde oldukları anlaşılmaktadır. Bunlarla ilgili grafik Şekil 4.2’ de görülmektedir.

Şekil 4.2. Gerekli eğitimin alınabilme durumu

Çizelge 4.33. Eğitim düzeylerine göre üreticinin örgütlenme ile ilgili sorulara verdiği cevaplar için hazırlanmış olan sınıflama sonuçları

Eğitim	Sınıflandırma Sonuçları			Total
	Tahmini Grup Yüzdeleri			
	Okur-yazar	İlkokul-Ortaokul	Lise-Üniversite	
Okur-yazar	50,0	37,5	12,5	100,0
İlkokul-Ortaokul	44,3	43,0	12,7	100,0
Lise-Üniversite	34,4	34,4	31,3	100,0

Analiz sonuçlarına göre; Eğitim düzeylerine bağlı olarak örgütlenme ile ilgili verilen cevaplarda Okuryazarlar %50 oranında, İlkokul-Ortaokul mezunları %43 ve Lise-Üniversite mezunları %31,3 oranında doğru sınıflandırılmıştır.

4.2.1.c. Üreticilerin hayvanlarını pazarlama durumuna göre diskriminant analizi

Üreticilerin örgütlenmesi ile ilgili üreticiye yöneltilen likert tipi sorulara verilen cevaplar için küçük ve büyükbaş hayvanların et olarak değerlendirilmesine göre diskriminant analizi yapılmıştır.

Hayvanların pazarlanması konusunda yöneltilen soruya ait seçenekler;

- Kasap
- Kurbanlık
- Şirketler
- Pazarlamıyorum

şeklindedir.

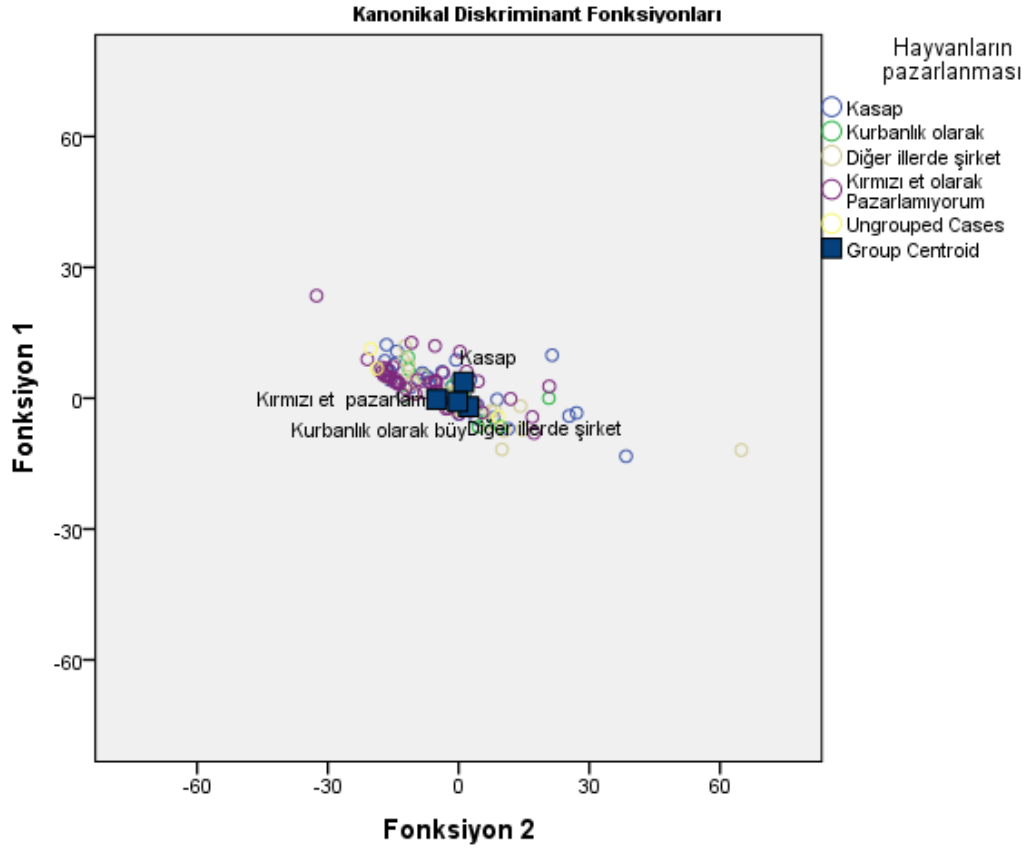
Analiz sonucunda üç diskriminant fonksiyonu belirlenmiş ve bunlara ait kanonik korelasyon değerleri sırasıyla; 0,945;0,925 ve 0,62 olarak bulunmuştur. Bu korelasyonlara ait anlamlılık değerleri de sırasıyla; 0,659;0,796 ve 0,979 olarak bulunmuştur. Bu fonksiyonlara göre elde edilen yapı matrisi alttaki gibidir.

Çizelge 4.34. Üreticinin eğitim seviyesine bağlı pazarlama durumlarına ait diskriminant analizi (yapı matrisi)

	Fonksiyon		
	1	2	3
Gerekli eğitimi alınabiliyor mu	,465*	-,218	-,030
Ürünlerin pazarlanmasında örgütlerin rolü	-,429*	,242	-,010
Mevcut tarım desteklerin katkısı	-,233*	,071	-,068
Koyun keçi birliklerinin katkısı	,207*	,188	,030
Sulama birliklerinin tarıma katkısı	,190*	-,157	-,125
Tarım kredi koop. katkısı	,166*	,161	-,031
Üyesi olduğu koop. birlik hakkındaki bilgi	-,044	-,546*	,153
Üreticilerin mevcut örgütlenmedeki rolü	-,175	-,250*	-,111
Pancar ekici koop. katkısı	,045	,199*	-,069
Tarımla ilgili mesleki oda ve derneklerin katkısı	,151	,034	-,442*
Hayvancılık kop. katkısı	,156	,109	-,434*
Tarımsal kalkınma koop. katkısı	,076	-,110	-,401*
Arı yetiştirici birliklerinin katkısı	,104	-,006	-,314*
Ziraat odalarının katkısı	-,007	-,149	-,281*
Sığır yetiştiricileri birliğinin katkısı	-,002	-,225	-,255*
Bankaların katkısı	,063	,105	,230*
Tarımsal üretici birliklerinin katkısı	,070	-,122	-,188*
Tarım satış koop. katkısı	,036	,062	-,138*

Çizelge 4.34'e göre çiftçilik için gerekli olan eğitiminde yetersiz olan üreticilerin, hayvanlarını da pazarlamadıkları anlaşılmaktadır. Bununla ilgili korelasyon değeri ise 0,465 olarak çıkmıştır. Öte yandan hayvanların pazarlanmasında örgütlerin rolü hakkındaki görüşünde düşüş olan üreticilerin, hayvanlarını pazarlamama eğiliminde oldukları da anlaşılmaktadır. Mevcut tarım desteklerinin üretime katkısı hakkında en alt seviyede görüş bildiren üreticilerin de hayvanlarını pazarlamadıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca koyun-keçi birliklerinin, sulama birliklerinin, bankaların, tarım kredi kooperatiflerinin ve pancar ekicileri kooperatiflerinin üretime katkısı hakkında olumlu görüş bildiren üreticilerin, hayvanlarını kırmızı et olarak şirketlere verdikleri ya da hiç pazarlamadıkları anlaşılmaktadır. Üreticilerin örgütlenmedeki rolü hakkındaki bilgi düzeyi en alt seviyede olan üreticilerin de hayvanlarını pazarlamadıkları anlaşılmaktadır.

Tarımla ilgili mesleki oda ve derneklerin; ziraat odalarının, hayvancılık kooperatiflerinin, tarımsal kalkınma kooperatiflerinin, arı yetiştiriciliği birliklerinin, sığır yetiştiricileri birliklerinin ve tarım satış kooperatiflerinin üretime katkısı açısından olumsuz görüş bildiren üreticilerin, hayvanlarını daha çok kasaba verdikleri ya da kurbanlık olarak pazarladıkları anlaşılmaktadır. Bunlarla ilgili veriler Şekil 4,3'de görülmektedir.

Şekil 4.3. Hayvanların pazarlanmasına ait dağılım

Çizelge 4.35. Üreticilerin hayvanlarını pazarlama durumu

Hayvanların pazarlanması	Sınıflandırma Sonuçları				Toplam
	Tahmini Grup Yüzdeleri				
	Kasap	Kurbanlık olarak büyük şehirlerde	Diğer illerde şirketlere	Kırmızı et pazarlamıyorum	
Kasap	24,3	24,3	8,1	43,2	100,0
Kurbanlık olarak büyük şehirlerde	7,1	64,3	7,1	21,4	100,0
Diğer illerde şirketlere	3,0	36,4	18,2	42,4	100,0
Kırmızı et pazarlamıyorum	10,4	14,6	6,3	68,8	100,0

Analiz sonuçlarına göre; Hayvanların pazarlama durumunun ilk seviyesi %24,3 ikinci seviyesi %64,3 üçüncü seviyesi %18,2 ve dördüncü seviyesi %68,8 oranında doğru sınıflandırılmıştır.

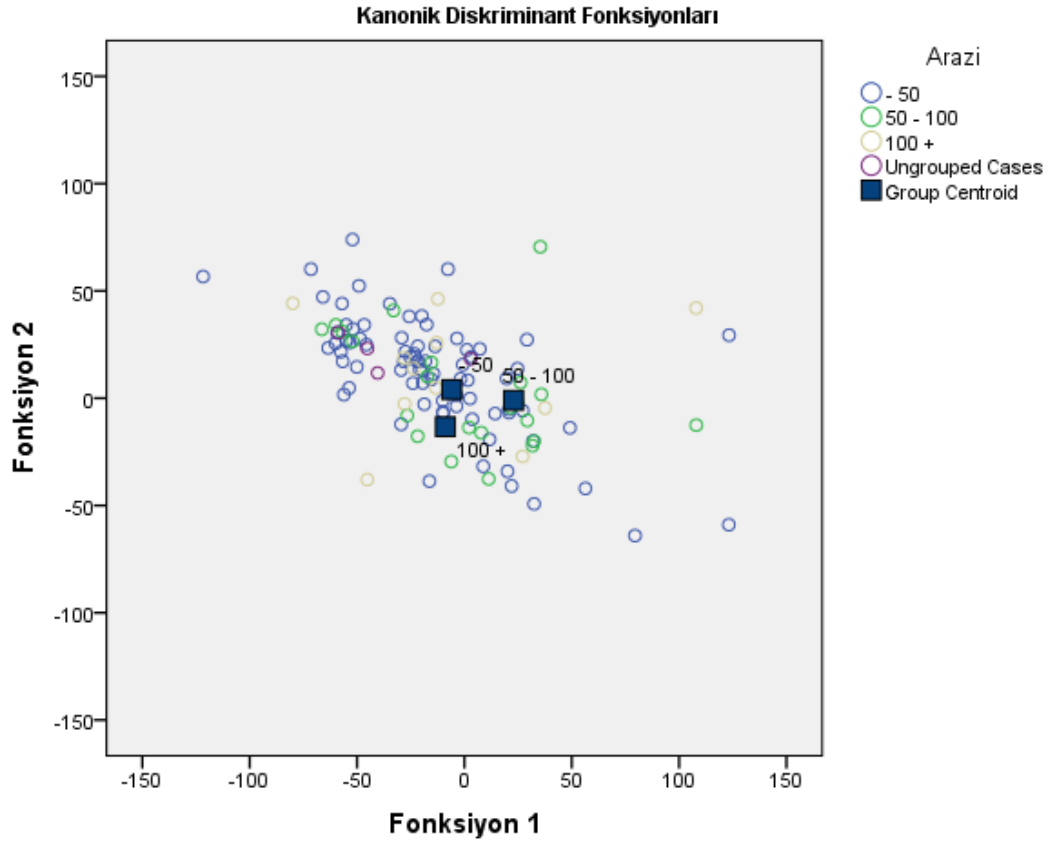
4.2.1.ç. Üreticilerin sahip oldukları arazi büyüklüğüne göre diskriminant analizi

Üreticilerin sahip oldukları arazi büyüklüğüne göre likert tipi veriler için diskriminant analizi yapılmıştır. Bu analize ait kanonikal diskriminant fonksiyonları için korelasyon değerleri sırasıyla; 0,997 ve 0,99 olarak bulunmuştur. Bu değerlere ait anlamlılık değeri ise sırasıyla; $p_1=0,000$ ve $p_2=0,005$ olarak bulunmuştur. Yani bu fonksiyonların anlamlılık düzeyi yüksek çıkmıştır.

Çizelge 4.36. Üreticilerin sahip oldukları arazi büyüklüğüne göre likert tipi veriler için diskriminant analizi (yapı matrisi)

	1	2
Gerekli eğitimi alabilme	-,434*	-,341
Üyesi olunan koop. birlik hakkında bilgi sahibi olma	-,166*	-,027
Mevcur tarım desleklerin tarıma katkısı	,052*	,017
Tarım satış koop. tarıma katkısı	-,035*	-,027
Sığır yetiştiricileri birliğinin tarıma katkısı	-,025*	-,024
Üreticilerin mevcut örgütlenmedeki rolü	,019*	,013
Ürünlerin pazarlanmasında örgütlerin rolü	,153	,452*
Sulama birliklerinin tarıma katkısı	-,002	-,079*
Ziraat odalarının tarıma katkısı	,018	,065*
Bankaların tarıma katkısı	,004	,058*
Tarımsal üretici birliklerinin tarıma katkısı	-,036	,046*
Koyun keçi birliklerinin tarıma katkısı	,012	,040*
Tarımla ilgili mesleki oda ve derneklerin tarıma katkısı	,000	,035*
Hayvancılık koop. tarıma katkısı	,004	,035*
Tarım kredi koop. tarıma katkısı	,008	-,028*
Arı yetiştirici birliklerinin tarıma katkısı	-,002	,026*
Pancar ekici koop. tarıma katkısı	-,009	,023*
Tarımsal kalkınma koop. tarıma katkısı	-,001	-,016*

Çizelge 4.36’da yer alan “gerekli eğitimi alabiliyormusunuz” sorusuna olumsuz (-0,434) şekilde cevap veren üreticilerin daha çok büyük işletme sahibi kişiler olduğu anlaşılmaktadır. Yani fazla arazisi olan işletmeciler çiftçilikle ilgili eğitim eksikliğinden söz etmektedirler. Aynı şekilde üyesi oldukları kooperatif ya da birlik hakkındaki gerekli bilgiye sahip olma konusunda olumsuz görüş bildiren üreticiler de büyük işletmelerdir. Öte yandan ürünlerin pazarlanmasında örgütlerin rolü hakkında olumlu görüş (0,452) bildiren üreticilerin de fazla arazi sahibi oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca tarım satış kooperatifinin, sığır yetiştiricileri birliği, sulama birlikleri, tarım kredi kooperatifleri ve tarımsal kalkınma kooperatiflerinin, tarıma katkısı hakkında olumsuz görüş bildiren üreticilerin de büyük işletme sahibi kimseler olduğu anlaşılmaktadır. Bunlarla ilgili grafik, Şekil 4.4’de görülmektedir.

Şekil 4.4. Üreticilerin sahip oldukları arazi büyüklüğüne bağlı olarak kooperatif, birlik ve eğitim ile ilgili likert tipi sorulara ait dağılım

Çizelge 4.37. Üreticilerin arazi büyüklüğüne bağlı ayırım durumu

		Sınıflandırma Sonuçları			
		Tahmini Grup Yüzdeleri			
	Arazi	- 50	50 - 100	100 +	Toplam
%	- 50	72,5	18,7	8,8	100,0
	50 - 100	28,0	48,0	24,0	100,0
	100 +	40,0	26,7	33,3	100,0

Analiz sonuçlarına göre; Arazi büyüklüğünün ilk seviyesi %72,5 ikinci seviyesi %48 üçüncü seviyesi 33,3 oranında doğru sınıflandırılmıştır.

4.2.1.d. Üreticilerin gelir durumlarına göre diskriminant analizi

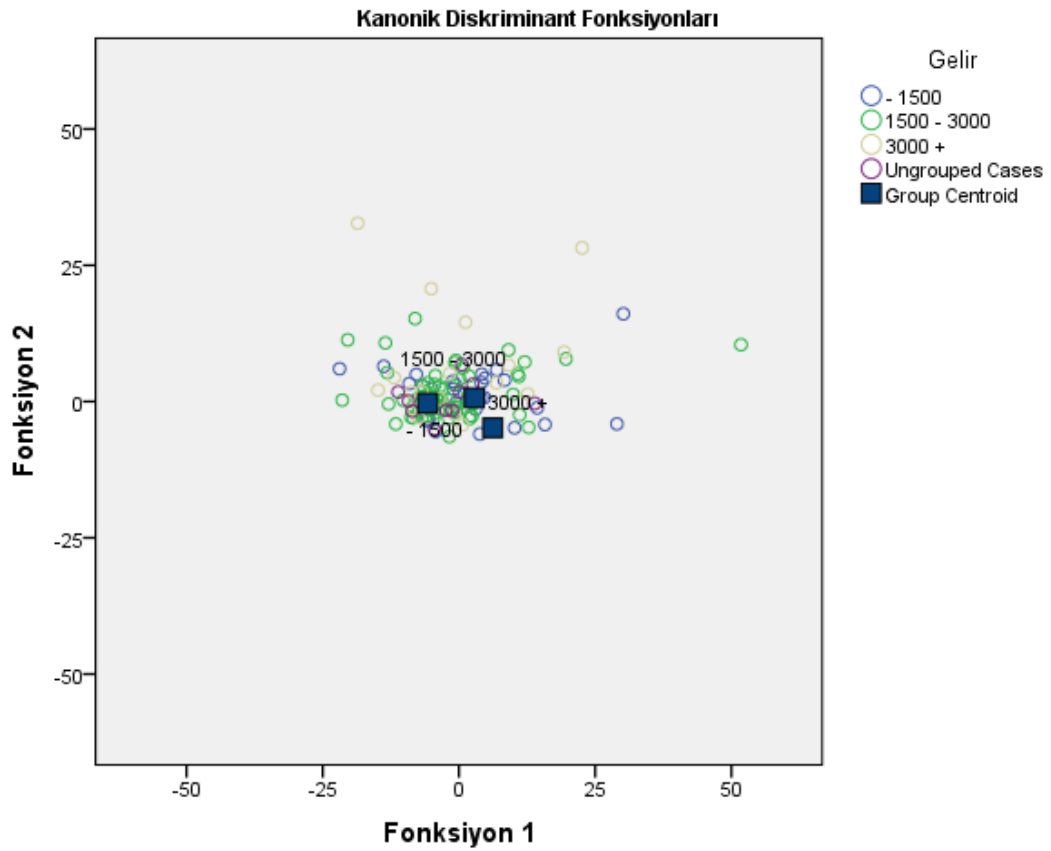
Üreticilere ait gelir gruplarına göre likert tipi sorulara verilen puanlamalara ait diskriminant analizi yapılmıştır. Bu analizde belirlenen diskriminant fonksiyonlarına ait kanonik korelasyon değerleri 0,979 ve 0,818 olarak bulunmuş ve bunlara ait anlamlılık değerleri de $p_1=0,275$ ve $p_2=0,824$ olarak bulunmuştur. Analiz sonucunda belirlenen yapı matrisi Çizelge 4.38’de verilmiştir.

Çizelge 4.38. Üreticilerin sahip oldukları gelir miktarına göre likert tipi veriler için diskriminant (yapı matrisi)

	Fonksiyon	
	1	2
Üreticilerin mevcut örgütlenmedeki rolü	-,339*	,223
Üyesi olunan koop. birlik hakkında bilgi sahibi olma	-,331*	,032
Ziraat odalarının tarıma katkısı	,204*	,171
Hayvancılık koop. tarıma katkısı	,086	,229*
Mevcut tarım desteklerinin tarıma katkısı	,086	,229*
Tarımla ilgili mesleki oda ve derneklerin tarıma katkısı	,079	,209*
Tarımsal kalkınma koop. tarıma katkısı	,036	,197*
Ürünlerin pazarlanmasında örgütlerin rolü	-,014	-,183*
Tarım satış koop. tarıma katkısı	-,045	,148*
Arı yetiştirici birliklerinin tarıma katkısı	,053	,140*
Sığır yetiştiricileri birliğinin tarıma katkısı	-,001	,109*
Bankaların tarıma katkısı	,032	-,104*
Sulama birliklerinin tarıma katkısı	-,014	,097*
Pancar ekici koop. tarıma katkısı	,035	,094*
Koyun keçi birliklerinin tarıma katkısı	,011	-,092*
Tarımsal üretici birliklerinin tarıma katkısı	,058	-,078*
Tarım kredi koop. tarıma katkısı	,009	,025*

Bu çizelgede “üreticilerin mevcut örgütlenmedeki rolü” sorusuna olumsuz görüş bildiren üreticilerin, yüksek gelir düzeyine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Aynı şekilde üyesi oldukları kooperatif ya da birlik hakkında bilgi sahibi olma hususunda da olumsuz görüş bildiren üreticilerin, yüksek gelir düzeyine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca bankaların, koyun ve keçi birlikleri ile tarımsal üretici birliklerinin, tarımsal faaliyetlere katkısı hakkında olumsuz görüş bildiren üreticilerin, yüksek gelir düzeyine

sahip oldukları görülmektedir. Öte yandan ziraat odalarının, hayvancılık kooperatiflerinin, tarımla ilgili mesleki oda ve derneklerin, tarımsal kalkınma kooperatiflerinin, tarım satış kooperatiflerinin, arı yetiştiricileri birlikleri, sığır yetiştiricileri birlikleri, sulama birlikleri, pancar ekicileri kooperatifleri, tarım kredi kooperatifleri ve tarım desteklerinin tarımsal faaliyetlere katkısı ile ilgili olumlu görüş bildiren üreticilerin, yüksek gelir seviyesine sahip oldukları görülmektedir. Bütün bunlarla ilgili grafik Şekil 4.5’de görülmektedir.

Şekil 4.5. Üreticilerin gelir seviyesine bağlı olarak görüş seviyelerine ait dağılım

Çizelge 4.39. Üreticilerin gelir miktarına bağlı olarak örgütlenme ile ilgili görüş seviyeleri

		Sınıflandırma Sonuçları			
		Tahmini Grup Yüzdeleri			
	Gelir	- 1500	1500 - 3000	3000 +	Toplam
	- 1500	57,5	30,0	12,5	100,0
%	1500 - 3000	32,3	63,1	4,6	100,0
	3000 +	40,0	50,0	10,0	100,0

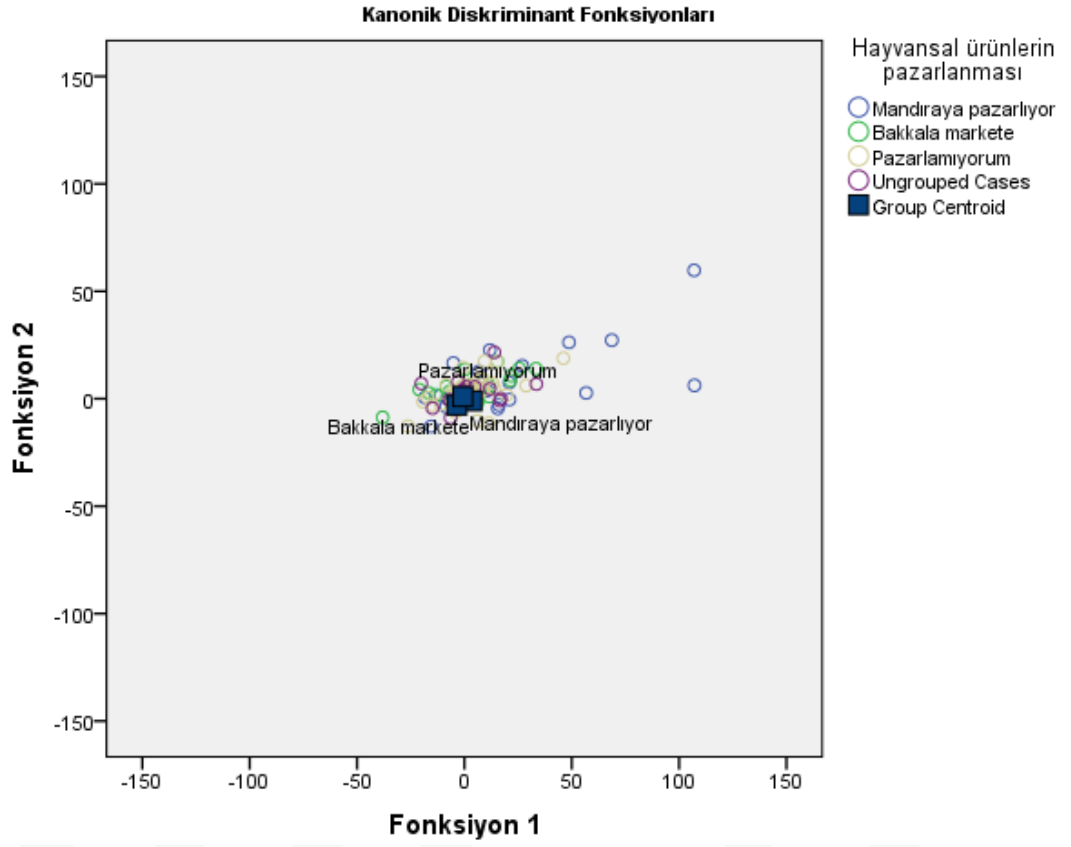
Analiz sonuçlarına göre; Gelir miktarına bağlı olarak örgütlenme ile ilgili görüşlerin ilk seviyesi %57,5 ikinci seviyesi %63,1 üçüncü seviyesi %10 oranında doğru sınıflandırılmıştır.

4.2.1.e. Üreticilerin hayvansal ürünlerini pazarlama şekline göre diskriminant analizi

Üreticilerin örgütlenmeleri ile ilgili likert tipi soruların hayvancılıkta ürünlerin pazarlanma şekline göre diskriminant analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen diskriminant fonksiyonlarının kanonik korelasyonları 0,928; 0,844 olarak bulunmuş ve bunların da anlamlılık dereceleri 0,658 ve 0,727 çıkmıştır. Sonuçta ürünlerin pazarlanmasında örgütlerin rolü, tarım destekleri, hayvancılık kooperatifleri, tarım satış kooperatifleri, arı yetiştiricileri birlikleri, tarımsal kalkınma kooperatifleri, pancar ekicileri kooperatifi, sulama birliklerinin katkıları ve üreticilerin mevcut örgütlenmedeki rolüne olumlu görüş bildiren üreticilerin, ürünlerini pazarlamadıkları görülmektedir. Öte yandan gerekli eğitimi alamadıklarını, üyesi oldukları kooperatif ya da birlikler hakkında bilgi sahibi olmadıkları ve mevcut tarım destekleri hakkında da olumsuz görüş bildiren üreticilerin, genellikle ürünlerini mandıralara ve kısmen bakkallara verdikleri anlaşılmaktadır. Bunlarla ilgili grafik Şekil 4.6'da verilmiştir.

Çizelge 4.40. Üreticilerin örgütlenmeleri ile ilgili likert tipi soruların hayvancılıkta ürünlerin pazarlanma şekline göre diskriminant analizi (yapı matrisi)

	Fonksiyon	
	1	2
Hayvancılık koop. tarıma katkısı	,157*	,002
Üreticilerin mevcut örgütlenmedeki rolü	,154*	-,075
Sığır yetiştiricileri birliğinin tarıma katkısı	,104*	,035
Tarımla ilgili mesleki oda ve derneklerin tarıma katkısı	,098*	,051
Koyun keçi birliklerinin tarıma katkısı	-,073*	-,038
Tarım kredi koop. tarıma katkısı	,037*	,000
Gerekli eğitimi alabiliyor mu	-,101	-,764*
Ürünlerin pazarlanmasında örgütlerin rolü	,132	,483*
Üyesi olduğu koop. birlik hakkındaki bilgi	,336	-,372*
Mevcut tarım desteklerinin tarıma katkısı	-,081	,189*
Tarım satış koop. tarıma katkısı	-,052	,182*
Arı yetiştirici birliklerinin tarıma katkısı	-,051	,177*
Tarımsal kalkınma koop. tarıma katkısı	,106	,127*
Pancar ekici koop. tarıma katkısı	-,034	,118*
Sulama birliklerinin tarıma katkısı	,019	,117*
Bankaların tarıma katkısı	-,061	-,110*
Ziraat odalarının katkısı	-,015	-,055*
Tarımsal üretici birliklerinin tarıma katkısı	-,013	,046*

Şekil 4.6. Hayvansal ürünlerin pazarlanması durumuna ait dağılım

Çizelge 4.41. Üreticilerin hayvansal ürünlerini pazarlama durumu

Sınıflandırma Sonuçları				
Hayvansal ürünlerin pazarlanması	Tahmini Grup Yüzdeleri			Toplam
	Mandıraya pazarlıyorum	Bakkala markete	Pazarlamıyorum	
Mandıraya pazarlıyorum	62,5	18,8	18,8	100,0
% Bakkala markete	37,0	25,9	37,0	100,0
Pazarlamıyorum	32,3	12,9	54,8	100,0
Ungrouped cases	42,9	28,6	28,6	100,0

Analiz sonuçlarına göre; Hayvansal ürünlerin pazarlanmasının ilk seviyesi %62,5 ikinci seviyesi %25,9 üçüncü seviyesi %54,8 oranında doğru sınıflandırılmıştır.

4.2.2. Çift yönlü frekans dağılımları ve analizleri

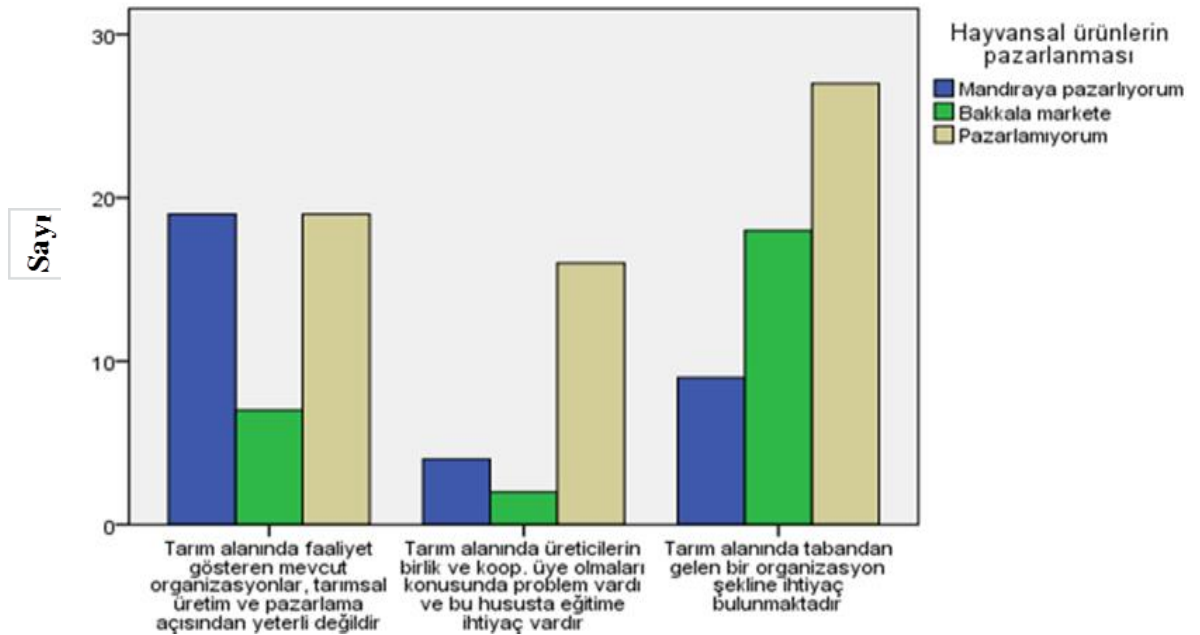
4.2.2.a. Üreticilerin örgütlenmesindeki temel problemler ile hayvansal ürünlerin pazarlanması durumu

Üreticilerin örgütlenmesi açısından tarımsal alanda faaliyet gösteren mevcut örgütlerin, üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığını belirten büyükbaş ve küçükbaş hayvan üreticilerinin %42,2 sinin ürünlerini pazarlamadıkları anlaşılmaktadır. Öte yandan tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç olduğunu belirten üreticilerin %50 sinin de ürünlerini pazarlamadığı görülmektedir. Yani mevcut örgütlerin yeterli olmadığını belirten üreticiler, buna çözüm olarak üstten değil, tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca süt ürünlerini mandıraya veren üreticilerin, %59,4 ü mevcut örgütlerin yeterli olmadığını belirtirken, yine süt ürünlerini bakkal ya da markete veren üreticilerin %66,7'si tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç olduğunu belirtmiş olup, bu oldukça manidar bir bulgudur. Nitekim süt ürünlerini bakkal ya da markete verme çabasında olan üreticilerin, aslında örgütlenerek ürünlerini toptan pazarlama yoluna gitmek istedikleri anlaşılmaktadır.

Çizelge 4.42. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel probleme göre hayvansal ürünlerin pazarlanma durumuna ait dağılım

Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problem	Hayvansal ürünlerin pazarlanması			Toplam
	Mandıraya pazarlıyorum	Bakkala markete	Pazarlamıyorum	
Tarım alanında faaliyet gösteren mevcut organizasyonlar, tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli değildir.	19 42,2% 59,4%	7 15,6% 25,9%	19 42,2% 30,6%	45 100,0% 37,2%
Tarım alanında üreticilerin birlik ve koop. üye olmaları konusunda problem vardır ve bu hususta eğitime ihtiyaç bulunmaktadır.	4 18,2% 12,5%	2 9,1% 7,4%	16 72,7% 25,8%	22 100,0% 18,2%
Tarım alanında tabandan gelen bir organizasyon şekline ihtiyaç bulunmaktadır.	9 16,7% 28,1%	18 33,3% 66,7%	27 50,0% 43,5%	54 100,0% 44,6%
Toplam	32 26,4% 100,0%	27 22,3% 100,0%	62 51,2% 100,0%	121 100,0% 100,0%

P<0,01

Şekil 4.7. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel probleme göre hayvansal ürünlerin pazarlanma durumuna ait dağılım

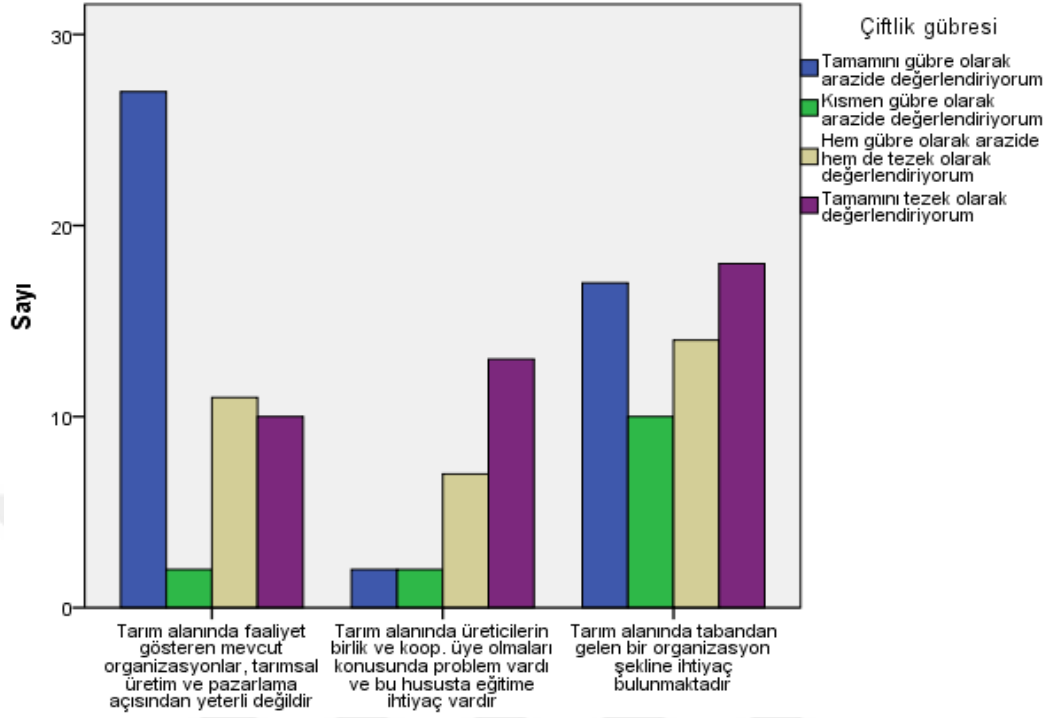
4.2.2.b. Çiftlik gübresi kullanımının üreticilerin örgütlenme açısından duydukları temel problemlere göre dağılımı

Çiftlik gübresi kullanımı ile üreticilerin örgütlenme açısından duydukları temel problemler arasında çok anlamlı ($p<0,01$) ilişki bulunmuştur. Buna göre çiftlik gübresinin tamamını kendi arazimde değerlendiriyorum diyenlerin %58,7'si örgütlenme ile ilgili problemler açısından; mevcut organizasyonların yeterli olmadığı Şeklinde görüş bildirmişlerdir. Çiftlik gübresini kendi arazisinde kullanan çiftçilerin %37'si örgütlenme ile ilgili problemler açısından; tabandan gelen bir rgtlenme Şekline ihtiyaç olduğunu bildirmişlerdir. Yine iftlik gübresinin tamamını tezek halinde yakıt olarak kullananların %43,9'u, hem gübre hem de tezek halinde veya tamamını tezek halinde yakıt olarak kullanan üreticilerin yaklaşık %44' tabandan gelen bir organizasyona ihtiyaç olduğunu bildirirken, çiftlik gübresini kısmen de olsa arazide değerlendirenlerin %71,4' tabandan gelen bir organizasyon Şekline ihtiyaç olduğunu bildirmişlerdir.

Çizelge 4.43. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin çiftlik gübresi kullanımına göre dağılımı

Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problem	Çiftlik gübresi				Toplam
	Tamamını gübre olarak arazide	Kısmen gübre olarak arazide	Hem gübre olarak arazide hem de tezek olarak	Tamamını tezek olarak	
Tarım alanında faaliyet gösteren mevcut organizasyonlar, tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli değildir.	27 54,0%	2 4,0%	11 22,0%	10 20,0%	50 100,0%
Tarım alanında üreticilerin birlik ve koop. üye olmaları konusunda problem vardır ve bu hususta eğitime ihtiyaç vardır.	2 8,3%	2 8,3%	7 29,2%	13 54,2%	24 100,0%
Tarım alanında tabandan gelen bir organizasyon şekline ihtiyaç bulunmaktadır.	4,3%	14,3%	21,9%	31,7%	18,0%
	17 28,8%	10 16,9%	14 23,7%	18 30,5%	59 100,0%
	37,0%	71,4%	43,8%	43,9%	44,4%
	46	14	32	41	133
Toplam	34,6%	10,5%	24,1%	30,8%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

P<0,01

Şekil 4.8. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin çiftlik gübresi kullanımına göre dağılımı

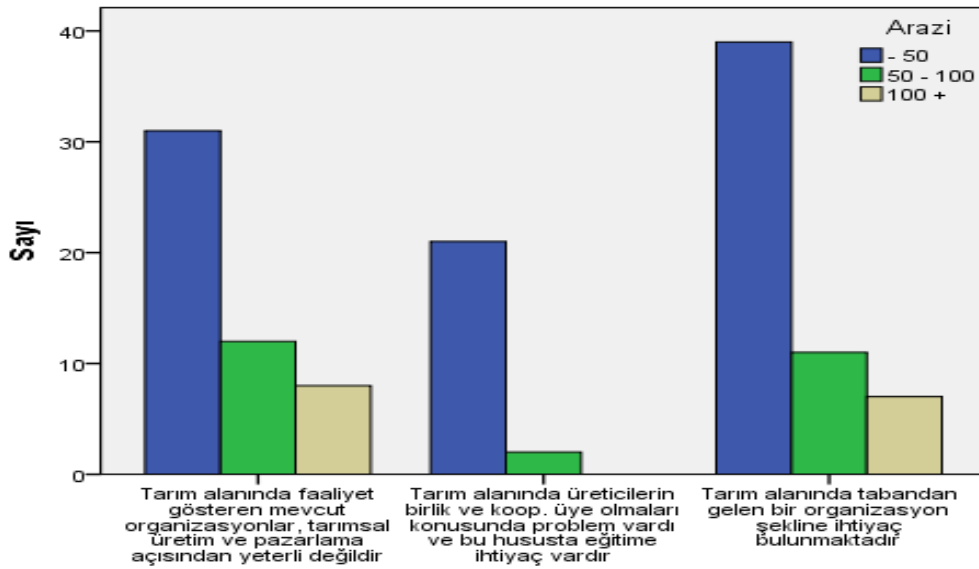
4.2.2.c. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin arazi kullanımına göre dağılımı

Mevcut organizasyonların tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığı görüşüne sahip olan üreticilerin %60,8'inin, çoğu da çok az arazi sahibi olmak üzere 50 dekadardan az araziye sahip oldukları görülmektedir. Öte yandan üreticilerin birlik ve kooperatiflere üye olmaları konusunda problem bulunduğu ve bu hususta eğitime ihtiyaç olduğu görüşüne sahip olan üreticilerin de büyük çoğunluğunun (%91,3) çok az arazi sahibi oldukları anlaşılmaktadır. Aynı şekilde tarımda tabandan gelen bir organizasyon şekline ihtiyaç olduğu görüşüne sahip olan üreticilerin çoğunluğunun az arazi sahibi oldukları görülmektedir. Nitekim çoğu çok az olmak üzere 50 dekadardan daha az araziye sahip olan üreticilerin %42,9'u tabandan gelen bir organizasyon şekline ihtiyaç olduğu görüşüne sahip bulunmaktadır. Mevcut organizasyonların tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığı görüşüne sahip olan 50 dekadardan fazla arazi sahibi üreticilerin de büyük çoğunluğunun tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç olduğu görüşüne sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Çizelge 4.44. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin arazi kullanımına göre dağılımı

Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problem	Arazi			Toplam
	- 50	50 - 100	100 +	
Tarım alanında faaliyet gösteren mevcut organizasyonlar, tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli değildir.	31	12	8	51
	60,8%	23,5%	15,7%	100,0%
Tarım alanında üreticilerin birlik ve koop. üye olmaları konusunda problem vardır ve bu hususta eğitime ihtiyaç bulunmaktadır.	21	2	0	23
	91,3%	8,7%	,0%	100,0%
Tarım alanında tabandan gelen bir organizasyon şekline ihtiyaç bulunmaktadır.	39	11	7	57
	68,4%	19,3%	12,3%	100,0%
	42,9%	44,0%	46,7%	43,5%
	91	25	15	131
Toplam	69,5%	19,1%	11,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

p=0,11

Şekil 4.9. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin arazi kullanımına göre dağılımı

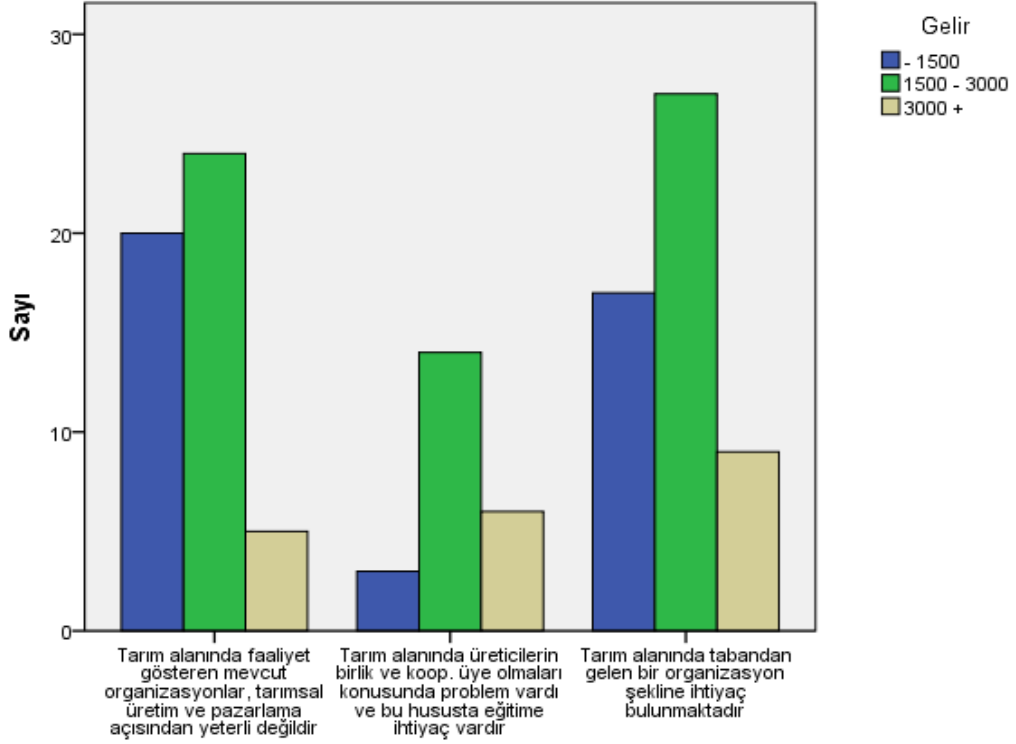
4.2.2.ç. Üreticilerin Örgütlenmesi Açısından Temel Problemlerin Gelir Durumuna göre dağılımı

Örgütlenme konusunda temel problem olarak gördükleri mevcut örgütlenmelerin tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığı görüşüne sahip olan üreticilerin %90'ının 3.000 TL.'den daha az gelire sahip oldukları anlaşılmaktadır. Aslında 1.500 TL. 'den az geliri olan üreticilerin %92,5' i mevcut örgütlenmenin tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığı ve tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç bulunduğu görüşüne sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu oran 1.500-3.000 TL. arasında gelire sahip üreticiler için %78,5 olarak belirlenmiştir. Yani mevcut organizasyonların tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığı ve tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç bulunduğu görüşüne sahip üreticilerin daha çok 1.500 TL. 'den daha az gelire sahip bulunan kişiler olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 4.45. Üreticilerin örgütlenmesindeki temel problemlerin gelir durumlarına göre dağılımı

Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problem	Gelir			Toplam
	- 1500	1500 - 3000	3000 +	
Tarım alanında faaliyet gösteren mevcut organizasyonlar, tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli değildir	20 40,8%	24 49,0%	5 10,2%	49 100,0%
Tarım alanında üreticilerin birlik ve koop. üye olmaları konusunda problem vardı ve bu hususta eğitime ihtiyaç vardır	3 7,5%	14 21,5%	6 30,0%	23 18,4%
Tarım alanında tabandan gelen bir organizasyon şekline ihtiyaç bulunmaktadır	17 32,1%	27 50,9%	9 17,0%	53 100,0%
Toplam	40 32,0%	65 52,0%	20 16,0%	125 100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

p=0,15

Şekil 4.10. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin gelir durumuna göre dağılımı

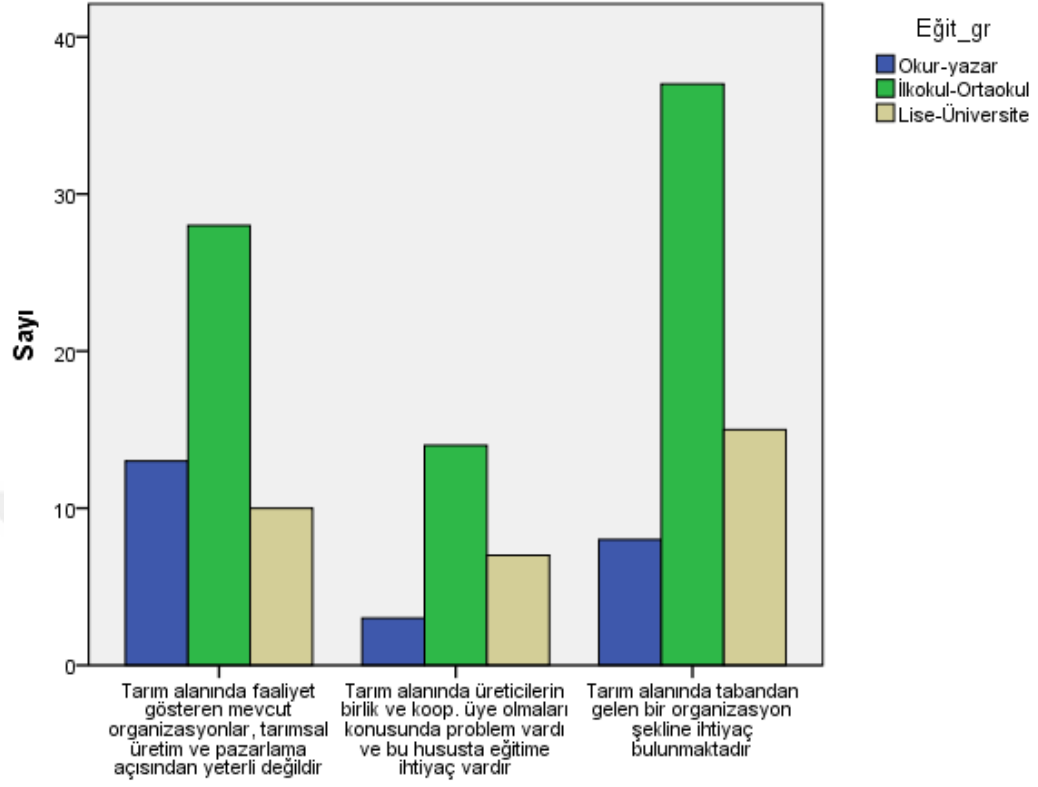
4.2.2.d. Üreticilerin Örgütlenmesi Açısından Temel Problemlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Örgütlenme konusundaki temel problemler için mevcut organizasyonların tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığı görüşüne sahip olan üreticilerin %54,9'u ilkokul ya da ortaokul mezunu kişiler olduğu görülmektedir. Öte yandan ilkokul ya da ortaokul mezunu üreticilerin %82,3'ü mevcut organizasyonların tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığı ve tabandan gelen bir organizasyon şekline ihtiyaç bulunduğu görüşüne sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu oran lise ve üniversite mezunu üreticilerde de hemen hemen aynı seviyededir. Öte yandan okuryazar olan üreticiler mevcut organizasyonların tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığı görüşünü bildirirken, tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç olduğu görüşünü bildiren üreticiler, daha üst eğitim gruplarından daha düşük seviyede kalmıştır. Yani okuryazar olan üreticilerin önemli bir kısmı organizasyondaki sorunu tespit etmişler ancak, tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç olduğu şeklindeki çözüm önerisine katılımın düştüğü ortaya çıkmıştır.

Çizelge 4.46 Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin eğitim durumuna göre dağılımı

Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problem	Eğitim			Toplam
	Okur-yazar	İlkokul-Ortaokul	Lise-Üniversite	
Tarım alanında faaliyet gösteren mevcut organizasyonlar, tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli değildir.	13 25,5% 54,2%	28 54,9% 35,4%	10 19,6% 31,3%	51 100,0% 37,8%
Tarım alanında üreticilerin birlik ve koop. üye olmaları konusunda problem vardır ve bu hususta eğitime ihtiyaç vardır.	3 12,5% 12,5%	14 58,3% 17,7%	7 29,2% 21,9%	24 100,0% 17,8%
Tarım alanında tabandan gelen bir organizasyon şekline ihtiyaç bulunmaktadır.	8 13,3% 33,3%	37 61,7% 46,8%	15 25,0% 46,9%	60 100,0% 44,4%
	24	79	32	135
Toplam	17,8% 100,0%	58,5% 100,0%	23,7% 100,0%	100,0% 100,0%

p=0,45

Şekil 4.11. Üreticilerin örgütlenmesi açısından temel problemlerin eğitim durumuna göre dağılımı

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Üreticilerin örgütlenmesi konusunda temel problem olarak belirlenen hususlar dikkate alınarak yapılan diskriminant analizi sonucunda daha çok tabandan gelen bir örgütlenmeye ihtiyaç olduğu görüşü öne çıkmaktadır. Nitekim üreticilerin üyesi oldukları kooperatif ya da birlikler hakkında sahip olunan bilgi seviyesine göre tabandan gelen örgütlenmeye ihtiyaç olduğu görüşü ağırlık kazanmaktadır. Yani mevcut kooperatif ya da birlikler hakkında sahip olunan bilgi seviyesi arttıkça üreticilerin tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç olduğu görüşü ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında tarımsal kalkınma kooperatifleri, sığır yetiştiricileri birlikleri, koyun ve keçi yetiştiricileri birlikleri, tarım kredi kooperatifleri, bankalar ve mevcut desteklerin tarıma katkısı ile ilgili görüşlerde ise mevcut örgütlenme durumu hakkında olumsuz görüş ortaya çıkmaktadır. Buna göre hayvan yetiştiricilerinin, mevcut kooperatifler ve birlikler ile bankalar ve mevcut destekler konusunda sahip oldukları olumsuz görüşün yanında tabandan gelen bir örgütlenmeye ihtiyaç olduğu görüşünün ağırlık kazandığı söylenebilir.

Üreticilerin eğitim seviyesine bağlı olarak da tarımda örgütlenmenin rolü hakkında olumsuz görüş olduğu anlaşılmaktadır. Yani üreticilerin eğitim düzeyi arttıkça ürünlerin pazarlanmasında örgütlenmenin rolü ile ilgili olumsuz görüş olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında mevcut tarım destekleri, koyun ve keçi yetiştiricileri birlikleri, tarımsal kalkınma kooperatifleri ve tarım satış kooperatiflerinin üretime katkısı hakkındaki görüşlerin, eğitim seviyesine bağlı olarak düşüş göstermesi, mevcut kooperatif ve birliklerin hâlihazırdaki durumlarını açıkça ortaya koymaktadır.

Üreticilerin hayvanlarını pazarlaması konusunda yapılan diskriminant analizine göre çiftçilik için gerekli olan eğitim konusunda olumsuz görüş bildiren üreticilerin, hayvanlarını pazarlamadıkları anlaşılmaktadır. Nitekim hayvansal ürünlerin pazarlanmasında örgütlerin rolü hakkındaki görüşe bağlı olarak da üreticilerin hayvanlarını pazarlamama eğiliminde oldukları anlaşılmaktadır. Bunun yanında örgütlenmedeki bilgi seviyesi düşük olan üreticilerin de hayvanlarını pazarlamadıkları görülmektedir. Nitekim mevcut kooperatif ve birliklerin üretime katkısı hakkında

olumsuz görüş bildiren üreticilerin, hayvanlarını daha çok kasaba verdikleri ya da kurbanlık olarak pazarladıkları anlaşılmaktadır.

Üreticilerin sahip oldukları arazi miktarı arttıkça, çiftçilik için gerekli eğitimi alma konusunda olumsuz görüş bildirdikleri görülmektedir. Yani büyük işletme sahibi üreticiler, çiftçilik için gerekli olan eğitimin yetersizliği konusunda ortak görüşe sahip bulunmaktadırlar. Nitekim büyük işletme sahibi üreticilerin, üyesi oldukları kooperatif ya da birlik hakkında gerekli bilgiye sahip olmadıkları görüşü ortaya çıkmıştır. Öte yandan ürünlerin pazarlanması konusunda örgütlenmenin rolü hakkında olumlu görüş bildiren üreticilerin de büyük işletme sahibi oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca kooperatif ya da birliklerin tarıma katkısı hakkında olumsuz görüş bildiren üreticilerin, yine büyük işletme sahibi oldukları görülmektedir.

“Üreticilerin mevcut örgütlenmedeki rolü” sorusuna olumsuz görüş bildiren üreticilerin, yüksek gelir düzeyine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Yine üreticilerin gelir düzeyi azaldıkça, kooperatif ya da birlikler hakkındaki sahip oldukları bilginin azaldığı görülmektedir. Aynı şekilde üreticilerin gelir düzeyi arttıkça üretici birlikleri, bankalar ve mevcut tarım desteklerinin tarımsal faaliyetlere katkısı hakkında da olumsuz görüş bildirdikleri anlaşılmaktadır.

Üreticilerin hayvansal ürünlerini pazarlama şekline göre yapılan diskriminant analizine göre, ürünlerin pazarlanmasında örgütlerin rolü, tarım destekleri, hayvancılık kooperatifleri, tarım satış kooperatifleri, arı yetiştiricileri birlikleri, tarımsal kalkınma kooperatifleri, pancar ekicileri kooperatifi, sulama birliklerinin katkıları ve üreticilerin mevcut örgütlenmedeki rolüne olumlu görüş bildiren üreticilerin, ürünlerini pazarlamadıkları görülmektedir. Öte yandan gerekli eğitimi alamadıklarını, üyesi oldukları kooperatif ya da birlikler hakkında bilgi sahibi olmadıkları ve mevcut tarım destekleri hakkında da olumsuz görüş bildiren üreticilerin, genellikle ürünlerini mandıralara ve kısmen bakkallara verdikleri anlaşılmaktadır.

Üreticilerin örgütlenmesindeki temel problemler ile çiftlik gübresi kullanım şekli iki yönlü tablo halinde analiz edilmiştir. Buna göre çiftlik gübresini kendi arazisinde kullanan çiftçilerin bir kısmı tabandan gelen örgütlenme şekline ihtiyaç olduğunu bildirmişlerdir. Yine çiftlik gübresinin tamamını yakıt olarak kullananlar ile hem gübre

hem tezek halinde ya da tamamını tezek halinde yakıt olarak kullanan üreticilerin bir kısmı tabandan gelen örgütlenmeye ihtiyaç olduğunu bildirirken, çiftlik gübresini kısmen de olsa kendi arazisinde değerlendirenlerin büyük bir kısmı tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç olduğunu bildirmişlerdir. Yani kısmen de olsa çiftlik gübresini kendi arazisinde değerlendiren üreticilerin, bu gübreyi yakıt olarak kullanan üreticilere göre daha bilinçli oldukları ve tabandan gelen yeni bir örgütlenme şekline ihtiyaç duydukları söylenebilir.

Üreticilerin örgütlenmesindeki temel problemlerin arazi kullanımına göre iki yönlü tablo halinde yapılan analiz sonucunda; mevcut organizasyonların tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığı görüşüne sahip olan üreticilerin önemli bir kısmının sahip oldukları arazi bakımından küçük işletme durumunda oldukları anlaşılmaktadır. Yine tarımda tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç olduğu görüşüne sahip üreticilerin çoğunluğunun küçük işletme durumunda oldukları görülmektedir. Öte yandan mevcut örgütlenmenin tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığı görüşüne sahip olan orta ya da büyük işletme sahibi üreticilerin büyük çoğunluğunun da tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç duydukları anlaşılmaktadır.

Üreticilerin örgütlenmesindeki temel problemler ile gelir durumlarına ait iki yönlü tablo halinde yapılan analiz sonucunda, örgütlenme konusunda bir temel problem olarak görülen; mevcut örgütlerin tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığı görüşüne sahip üreticilerin büyük çoğunluğunun orta gelir düzeyinin altında oldukları anlaşılmaktadır. Düşük gelir düzeyine sahip üreticilerin de büyük çoğunluğu mevcut örgütlerin tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığı ve tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç bulunduğu görüşüne sahip oldukları anlaşılmaktadır. Yani mevcut örgütlerin tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığı ve tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç bulunduğu görüşüne sahip olanların daha çok düşük gelirli üreticiler olduğu ortaya çıkmıştır.

Üreticilerin örgütlenmesindeki temel problemler ile eğitim durumuna ait iki yönlü tablo halinde yapılan analiz sonucunda; ilkokul ya da ortaokul mezunu üreticilerin büyük çoğunluğu mevcut örgütlenmenin tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli olmadığı ve tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç bulunduğu

görüşüne sahip oldukları anlaşılmaktadır. Ancak tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç olduğu görüşüne sahip olan üreticilerin büyük çoğunlukla daha üst seviyede eğitime sahip oldukları anlaşılmıştır.

Üreticilerin örgütlenmesi konusunda temel problem olarak belirlenen hususlar dikkate alınarak yapılan analizler sonucunda daha çok tabandan gelen bir örgütlenmeye ihtiyaç olduğu görüşü ortaya çıkmış olup, tarımsal ürünlerin maliyetini düşürmek ve pazarlama sorununu da yerinde çözmek amacıyla tabandan gelen bir örgütlenme şekline ihtiyaç duyulduğu aşikârdır. Yani üreticiler her türlü ihtiyaçlarını birlikte sağlayabilme ve ürünlerini pazarlayabilmek amacıyla bizzat kendileri örgütlenmeye ihtiyaç duymalı ve devlet de bu konuda uygun ortamı ve imkânları sağlamalıdır.

Aslında tarım üreticileri bizzat ihtiyaç duydukları sosyal ve kültürel konularda organize olmayı başarabilmektedir. Ülkemiz bunun örnekleri ile doludur. Zaten tarihimizde de bu tecrübe birikimi mevcuttur. Bu sosyal, kültürel ve geleneksel anlayışı üretime aksettirebilmek açısından, uygun bir zeminin oluşturulması için devletimiz üreticilerin beklentilerini yerinde tespit ederek, işlevsel düzenlemelere gitmeli ve üreticilerin beklentilerine uygun modelin oluşmasının önünü açmalıdır. Ama asla hiçbir örgütlenme (organizasyon) biçimi üreticiye dikte edilmemelidir. Aslında tarım il ve ilçe müdürlüklerince, tarım alanındaki ‘tabii toplum önderleri’ vasıtasıyla, üreticilerin organize olabilmelerini sağlamak mümkündür. Bu konular, iyi hazırlanmış ve yetkin kişilerin katılımlarıyla yapılacak bir ulusal kongrede ele alınmalıdır.

KAYNAKLAR

- Atan, M., Özgür E., Güler H., 2004, **Çok Değişkenli İstatistiksel Analizler ve VZA ile İllerin Gelişmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması**, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6/2 (2004), 27
- Atakan C., 2003, Diskriminant Analizinde Gerçek Hata Oranı Tahmin Edicilerinin Jackknife ve Bootstrap Değerlendirmesi, **Anadolu Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi**, Cilt/Vol.:4 – Sayı/No: 1 : 59-66 (2003), 1.
- Ballı, E., 2015, Türkiye'de Tarımsal Kooperatifçiliğin Gelişimi ve Fiskobirlik: Tarihsel Bir Değerlendirme, **Türkiye Cumhuriyeti'nin Ekonomik ve Sosyal Tarihi Uluslararası Sempozyumu**, İzmir, 3.
- Cangül, O., 2006. **Diskriminant Analizi ve Bir Uygulama Denemesi**, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bursa, 27, 37-41.
- Çıngı, H., 1990, Örneklem Kuramı **H.Ü. Fen Fakültesi Basımevi** - Beytepe, Ankara, 59.
- Düzgüneş, O., Kavuncu , O., Gürbüz, F., 1987, Araştırma ve Deneme Metodları (İstatistik – I), **A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları**: 1021 Ders Kitabı: 295, Ankara, 1987, 136.
- Ertürk, Y.E., Yılmaz, O., 2013, Iğdır İli Evcil Hayvan Varlığı Profili ve Geliştirme Önerileri, **Neşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi** Cilt 2(1) 90-95, 2013, 92.
- Everest, B., Yercan M., 2014, Hayvancılık Sektöründe Faaliyet Gösteren Tarımsal Amaçlı Örgütlerin Mevcut Durumu: Türkiye Örneği, **XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi**, Samsun, 1219.
- Gökçe, O., 1997, Örgüt Sosyolojisi ve Hayvancılıkta Örgütlenme, **Hayvancılıkta Örgütlenme Sorunları Sempozyumu**, İzmir, 1-7.
- Gökhan E., 2010, Hayvan Yetiştiriciliğinde Örgütsel Etkinlik ve Kaynak Sorunu, **Veteriner Hekim Dergisi**, 81(1): 35-38. 2010, 37.
- İnan, İ.H., Direk, M., Başaran, B., Birinci, S., Erkmen, E., 2005, Tarımda Örgütlenme, **Türkiye Ziraat Mühendisliği VI: Teknik Kongresi**, 2005, 1133-1354.

- Kara, K., Akça, Y., Balta, M., F., Yarılgaç, T., Balta, F., 2005. An Estimation of Genotypical Distance Based on Discriminatory Fruit Traits in Walnut., *Indian Journal of Agricultural Sciences*, 75(4), 225-227.
- Kara, K., Ser, G., ARSLAN, F., 2005, Discriminant Analysis Result of Some Yield Characteristics of Sample Dairy Cattle Corporations by Considering Educational Status of Producers, *Information Journal of Dairy Sciences*, 1 (1), 14-17.
- Karlı, B., Gül M., Kadakoğlu, B., Karadağ Gursoy A., 2018, Türkiye’de Tarımda Üretici Örgütlenmesinin Önemi ve Gelişimi, *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi* - Özel Sayı- 1, 2018, 328
- Kızılaslan, H., Doğan, H.G. 2013, AB ve Türkiye’de Tarım Sektöründe Örgütlenme ve Üretici Birlikleri, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, I, (2013), 148.
- Kılıç Topuz B., Bozoğlu M., 2016, Tarımsal Üretici Birliklerinde Performans Ölçümü Ondokuz Mayıs Üniversitesi *Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi* Sci, 31 (2016) ISSN: 1308-8750 (Print) 1308-8769 (Online) 367.
- Köroğlu, S, 2003, *Avrupa Birliğinde ve Türkiye’de Tarımsal Örgütlenme*, T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2003, 65.
- Oğuzlar A., 2006, Hane Halkı Tipi ve Kır Kent Ayırımının Diskriminant Analizi ile İncelenmesi, *Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (11) 2006, 70-84, 77.
- Sağlam, U., 2013, *Uşak İlinde Tarımsal Üretici Örgütlenmesi ve Yapısal Sorunlar*, Doktora Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ, 2013, 145.
- Semerci, A., Parlakay O., Duran Çelik A., 2015, Süt Sığırcılığı Yapan İşletmelerin Ekonomik Analizi: Hatay İli Örneği, *Namık Kemal Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2015:12 (03), 16.
- Selimoğlu S., Orhan A., 2015 Finansal Başarısızlığın Oran Analizi ve Diskriminant Analizi Kullanılarak Ölçümlenmesi: BİST’ de İşlem Gören Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Nisan/2015, 30.

- Toktay, Y., 2017 *Çok Değişkenli İstatistik Analiz Yöntemleri: Faktör Analizi ve Diskriminant Analizinin Iğdır Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulaması*, Yüksek Lisans Tezi, Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Iğdır, 2017, 44.
- Ünsal, A., 2000, Diskriminant Analizi ve Uygulaması Üzerine Bir Örnek, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3/2000, 19.

EKLER

<p style="text-align: center;">Tarımsal Üretim ve Pazarlama Açısından Örgütlenme (Organizasyon) Sorununun, Hayvancılık İşletmelerinde Analizi: Iğdır Örneği</p> <p>Iğdır ilinde hayvancılık alanında üretim ve pazarlama açısından üreticilerin organizasyonu sorununa çözüm bulmak üzere anketimize vereceğiniz cevaplar neticesinde, elde edilecek veriler ışığında yapacağımız analizlerle çözüm bulma amacındayız. Görüş ve önerileriniz bizim için çok önemlidir. Bu nedenle aşağıdaki soruları cevaplamanızı, düşüncenizi yazmanızı rica ediyoruz. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.</p> <p style="text-align: right;">Burhan ALPTEKİN - Dr. Öğr. Üyesi M. Kazım KARA</p>

Yaşadığınız yer ?

1. a. Merkez b. İlçe..... c. Belde..... d. Köy.....

2. Üreticinin

Yaşı(yıl)	Bitkisel Üretim Deneyimi(yıl)	Hayvansal Üretim Deneyimi(yıl)

3. Cinsiyet : a. Kadın b. Erkek

4. Medeni Durumu: a. Evli b. Bekar

5. Hane Halkı Sayısı (Evde birlikte oturan): Kişi

6. Ailede çalışan fert sayısı: kişi

7. Ailedeki çocuk sayısı: çocuk **Aile dışına çıkmış çocuk sayısı** çocuk

8. Eğitim Seviyesi:

a. Okuryazar değil d. Ortaokul ğ. Lisans ı. Diğer

b. Okuryazar e. Lise h. Lisansüstü

c. İlkokul g. Önlisans

9. Mesleğiniz:

10. Kişisel Geliriniz:TL/ay

11. Ailenizin aylık gelir seviyesi nedir? TL/ay

a. 500 TL'den az d. 1500-1.999 ğ. 4.000-4.999 TL

b. 500-999 TL e. 2.000-2.999 TL h. 5.000 TL ve üzeri

c. 1000-1.499 TL g. 3.000- 3.999 TL

12. Tarım (Hayvansal ve Bitkisel) haricinde geliriniz var mı? a. Evet b. Hayır

13. Tarım dışında bir gelire sahipseniz, gelirin türü.....ve miktarı.....TL:

14. Mülkiyetiniz kaç dönümdür ve kaç parselden oluşmaktadır? dekar parsel

15. Arazi tasarruf biçiminiz nedir?

a. Tamamını kendim kullanıyorum c. Arazimin bir kısmını kiracı/ortakçıya veriyorum

b. Mülkiyetimin dışında arazi kullanıyorum e. d. Arazimin tamamını kiracı/ortakçıya veriyorum

16. Yaşamınızın çoğunu geçirdiğiniz yer aşağıdakilerden hangisidir?

a. Merkez b. İlçe..... c. Belde..... d. Köy.....

17. Arazinin Varlığı

	Öz mülk Arazi (da)	Parsel Sayısı (adet)	Kiralanan Arazi (da)	Parsel Sayısı (adet)	Kiraya Verilen Arazi (da)	Parsel Sayısı (adet)	Ortak İşletilen Arazi (da)	Parsel Sayısı (adet)
Sulanan								
Kuru								
Toplam								

18. İşletmecilerin Alet Makine Kullanımı

Cinsi	Adet	Tipi*	Beygir Gücü	Satın Alındığı Yıl
1-Traktör				
2-Römork				
3-Pulluk				
4-Mibzer				
5-Süt makinası				
6-Diğer(.....)				

19. İşletmecilerin Büyükbaş Hayvan Varlığı

Cinsi	ırkı*	Yaş	Adet	Beher Kıymeti** (TL)
Boğa				
İnek				
Tosun				
Düve				
Erkek dana				
Dişi dana				
Buzağı				
Manda				

20. Bir yıl içinde: Suni tohumlama kez yapıldısünde tuttu/tutmadı. Doğal aşım (döllenme) kez yapıldısünde tuttu/tutmadı.

21. Doğumların rastladığı ay genellikle aydır.

22. Buzağuları ne kadar süre emzirtiyorsunuz? Ay

23. En çok hangi hastalıklarla karşılaşıyorsunuz?

24. Süt sağım tekniğiniz nedir? a. Elle b. Makineyle

25. Genellikle inekleri kaç yıl sağıyorsunuz? Yıl

26. BB hayvan başına ulaşabildiğiniz en çok süt verimi kg/gün en düşük süt verimi kg/gün

27. Sağdığınız sütün yağ oranını biliyor musunuz? a. Evet (Genel ortalama %.....) b. Hayır

28. Elde ettiğiniz sütü satıyorsanız ne kadarını ve nereye satıyorsunuz? kg/ay.....'a satıyorum.

29. Ahırınızın alanım²

30. İşletmenizdeki ahır tipi nedir?

a. Serbest duraklı ahır sistemi b. Kapalı bağlı ahır c. Yarı açık ahır d. Açık

31. İşletmenizde silaj yapıyor musunuz? (Cevap hayır ise 36. soruya geçiniz) a. Evet b. Hayır

32. Genellikle silaj yapmak üzere tercih edilen ürün;

33. Yaptığınız silajın miktarıton ekiliş alanı dekar hayvan başına ... kg silaj hesaplıyorum

34. Katkı maddeleri kullanıyor musunuz? a. Evet b. Hayır

35. Silaj yaparken gün bekletiyorum.

36. BB Hayvancılıkta Günlük Yem Tüketimi

Yem Maddeleri	Sığırcılık		
	Günde kaç kez verilir	Kaç günde bir verilir	Bir defada verilen miktar (Hayvan başı)
Besi Yemi			
Süt Yemi			
Buğday Samanı			
Yonca Samanı			
Karışık Saman (Buğday, Yonca)			
Yem Pancar Posası			
Kepek			
Arpa kırmacı			
Buğday kırmacı			
Kuru ot			
Tuz			
Vitamin, Mineral			

37. Sağımdan önce hayvanlarınıza silaj yemi veriyor musunuz? a. Evet b. Hayır

38. Yemlemede rasyon (karışım) esasına göre hareket ediyor musunuz? a. Evet b. Hayır

39. İşletmenizde uyguladığınız yemleme metodu nedir?

- a. Sürekli (sınırsız) yemleme (ad-lib.) b. Gruplar halinde yemleme c. Bireysel yemleme

40. Son yıllarda hayvancılığa verilen desteklerden haberiniz var mı?

- a. Evet b. Hayır

41. Desteklerden faydalanmak üzere başvurduğunuz mu?

- a. Evet b. Hayır

42. İşletmenizde faydalandığınız destek türleri nelerdir?

- a. Altyapı destekleri d. Hayvan alım destekleri e. Diğer.....
b. İşletme sermayesi destekleri e. Süt primleri

43. Süt sığırcılığı ile ilgili gerekli bilgiyi nereden sağlıyorsunuz?

- a. Kooperatif ya da Birlik Merkezinden d. Süt primleri
b. Gazete, Radyo, TV ve benzeri e. Diğer.....
c. Tarım teşkilatından
d. Ziraat Mühendisinden ya da Veterinerden

44. İşletmenin Küçükbaş Hayvan Varlığı

Cinsi	Irka*	Yaş	Adet	Beher Kıymeti** (TL)
Koç				
Koyun				
Toklu				
Dişi kuzu				
Erkek kuzu				
Teke				
Keçi				
Çebîç				
Dişi oğlak				
Erkek oğlak				

45. Genellikle kb hayvanları kaç yıl sağlıyorsunuz?Yıl

46. Süt sağım tekniğiniz nedir? a. Elle b. Makineyle

47. KB hayvan başına ulaşabildiğiniz en çok süt verimikg/gün en düşük süt verimi kg/gün

48. Sağdığımız sütün yağ oranını biliyor musunuz? a. Evet (Genel ortalama %.....) b. Hayır

49. Elde ettiğiniz sütü satıyorsanız ne kadarını ve nereye satıyorsunuz? kg/ay 'a satıyorum

50. Ağılınızın alanı,m²

51. Kuzuları ne kadar süre emzirtiyorsunuz? Ay

52. Kuzuları kasaplık olarak kaç aylıkken satıyorsunuz? Ay

53. KB hayvanlarda en çok hangi hastalıklarla karşılaşılıyorsunuz?

.....
.....

54. Bir yıl içinde: Suni tohumlama kez yapıldısünde tuttu/tutmadı. Doğal aşım (döllenme)kez yapıldısünde tuttu/tutmadı.

55. Doğumların rastladığı ay genellikle aydır.

56. Küçükbaş Hayvancılıkta Günlük Yem Tüketimi

Yem Maddeleri	Küçükbaş		
	Günde kaç kez veriliyor	Kaç günde bir verilir	Bir defada verilen miktar (Hayvan başı)
Besi Yemi			
Süt Yemi			
Buğday Samanı			
Yonca Samanı			
Karışık Saman (Buğday, Yonca)			
Yem Pancar Posası			
Kepek			
Arpa kırması			
Buğday kırması			
Kuru ot			
Tuz			
Vitamin, Mineral			

57. Yemlemede rasyon (karışım) esasına göre hareket ediyor musunuz? a. Evet b. Hayır

58. İşletmenizde uyguladığınız yemleme metodu nedir?

a. Sürekli (sınırsız) yemleme (ad-lib) yemleme b. Gruplar halinde yemleme c. Bireysel yemleme

59. İşletmenizde faydalandığınız destek türleri nelerdir?

a. Altyapı destekleri b. İşleme sermaye destekleri c. Hayvan alım destekleri d. Süt primleri e. Diğer.....

60. Küçükbaş hayvancılık ile ilgili gerekli bilgiyi nereden sağlıyorsunuz?

a. Kooperatif ya da Birlik Merkezinden b. Gazete, Radyo, TV ve benzeri c. Tarım teşkilatından d. Ziraat Mühendisinden ya da Veterinerden e. Komşu, akraba f. Diğer.....

61. Aşağıdaki soruları evet/hayır sorularını cevaplayınız.

BB ve KB Hayvanlarınız.	Hayır	Evet
Hayvanlarınız sigortalı mı?		
İşletmenizde gelir gider kaydı tutuyor musunuz?		
Hayvanların soy kütüğü kaydı var mı?		
Hayvan aşım takviminiz var mı?		
Hayvanların süt verim kaydını tutuyor musunuz?		
Düzenli olarak aşı yaptırıyor musunuz?		

62. İşletmenin Kümes Hayvanları varlığı

Cinsi	Adet	Beher Kıymeti* (TL)
Tavuk		
Kaz		
Ördek		
Hindi		
Tavşan		

63. İşletmenin Arıcılık varlığı

Cinsi	Adet/Kg	Beher Kıymeti* (TL)
Bal		
Oğul (Koloni)		
Balmumu		
Kovan sayısı		

*Beher: Her bir adet başı değer.

64. İpek böceği yetiştirmeyi düşünür müsünüz? a. Evet b. Hayır

65. İşletmelerin Bitkisel Üretim Durumu

Nev'i	Yaşı	Adet	Üretim alanı (da)	Öz mülk alanı (da)***	Üretim miktarı (Kg)
Kayısı					
Elma					
Armut					
Kiraz					
Erik					
Şeftali					
Vişne					
Sebzeler*					
Meyvesiz Ağaçlar**					

* Tarlaya atılmış tohum + gübre+işçilik **Kavak, söğüt, çam vs. ***Öz Mülk Alanı: Üretim alanı içerisindeki şahsi arsa payını ifade etmek için.

66. Yem olarak hububat ekiyorsanız ne kadar ekiyorsunuz?

Arpa dekar, Yulaf dekar, Çavdar dekar, Silajlık Mısır dekar

67. Baklagil Yem Bitkisi ekiyorsanız ne kadar ekiyorsunuz?

Yonca dekar, Fiğ dekar, Korunga dekar

68. Pancar ekliyor musunuz? ve dekar.

69. Yem Bitkileri dışında bitkisel üretim ekiyorsanız ne kadar ekiyorsunuz? Sebze dekar, Meyve dekar, Yemeklik Dane Baklagiller (Fasulye, Nohut, Mercimek vb.) dekar,

70. Ürettiğiniz hububatı (Buğday, mısır vb.) nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....
.....

71. Ürettiğiniz endüstri bitkilerini (Patates, pancar, ayçiçeği, soya vb.) nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....
.....

72. Ürettiğiniz yemeklik dane baklagilleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....
.....

73. Ürettiğiniz bitkisel ve hayvansal (peynir, yağ vb.) ürünleri nasıl pazarlıyorsunuz ?

.....

74. Bitkisel ve hayvansal ürünleri pazarlamada yaşadığınız sorunlar nelerdir

.....

75. Hayvanlarınızı canlı veya kırmızı et olarak nasıl pazarlıyorsunuz

.....

76. İşletmede ortaya çıkan çiftlik gübresini nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Tamamını gübre olarak arazide değerlendiriyorum.
- Kısmen gübre olarak arazide değerlendiriyorum.
- Hem gübre olarak arazide hem de tezek olarak değerlendiriyorum.
- Tamamını tezek olarak değerlendiriyorum.

77. Hayvancılık Kooperatifine üye iseniz, ne zaman üye oldunuz?

.....

78. Tarım Kredi Kooperatifine üye iseniz, ne zaman üye oldunuz?

.....

79. Pancar Ekicileri Kooperatifine üye iseniz, ne zaman üye oldunuz?

.....

80. Başka Tarımsal Kooperatiflere üyelığınız varsa hangileridir?

.....

81. Bunların dışında sosyal ve kültürel amaçlı bir sivil toplum kuruluşuna üye iseniz, bunun hakkında kısa bir bilgi verebilir misiniz ?

.....

82. Tarımda üreticilerin örgütlenmesi (organizasyonu) açısından temel problem sizce aşağıdakilerden hangisidir?

- Tarım alanında faaliyet gösteren mevcut organizasyonlar, tarımsal üretim ve pazarlama açısından yeterli değildir.
- Tarım alanında üreticilerin birlik ve kooperatiflere üye olmaları konusunda problem söz konusudur ve bu hususta eğitime ihtiyaç bulunmaktadır.
- Tarım alanında tabandan gelen bir organizasyon şekline ihtiyaç bulunmaktadır.

83. Ziraat odasına üye iseniz, ne zaman üye oldunuz?

.....

84. Sulama birliğine üye iseniz, ne zaman üye oldunuz?

.....

85. Tarımsal Üretici Birliğine üye iseniz, ne zaman üye oldunuz?

.....

86. Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye iseniz, ne zaman üye oldunuz?

.....

87. Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliğine üye iseniz, ne zaman üye oldunuz?

.....

88. Arı Yetiştiricileri Birliğine üye iseniz, ne zaman üye oldunuz?

.....

89. Aşağıdaki sorularla ilgili değerlendirmeniz.

	Hiç	Pek az	Az	Normal	Çok	Pek çok	Tam
Sulama birliklerinin tarıma katkısı							
Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliklerinin tarıma katkısı							
Damızlık Koyun Keçi Birliklerinin tarıma katkısı							
Arı Yetiştiricileri Birliğinin tarıma katkısı							
Tarımsal Üretici Birliklerinin tarıma katkısı							
Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin tarıma katkısı							
Hayvancılık Kooperatiflerinin tarıma katkısı							
Tarım Satış Kooperatiflerinin tarıma katkısı							
Tarım Kredi Kooperatiflerinin tarıma katkısı							
Pancar Ekicileri Kooperatiflerinin tarıma katkısı							
Ziraat odalarının tarıma katkısı							
Tarımla ilgili mesleki oda ve derneklerin (Ziraatçılar Derneği, Veterinerler Odası, Ziraat Mühendisleri Odası) tarıma katkısı							
Devlet hisseli bankaların tarıma (üretim, pazarlama ve eğitim) katkısı							
Mevcut tarım desteklerinin üretime katkısı							
Üreticilerin mevcut örgütlenmedeki (organizasyon) rolü ne derecededir?							
Ürünlerin pazarlamasında mevcut örgütlerin (organizasyonların) rolü ne derecededir?							
Üyesi olduğunuz kooperatif veya birliğin görevleri hakkında ne derece bilgi sahibisiniz?							
İhtiyaç duyduğunuz gerekli eğitimi alabiliyor musunuz?							

ÖZGEÇMİŞ

06.02.1983 tarihinde Ağrı'nın Hamur ilçesinin Sarıbuğday köyünde doğdu. İlkokulu Sarıbuğday köyünde, ortaokulu Hamur ilçesinde ve lise öğrenimini Ağrı'da tamamladı. 2010 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Bölümünden mezun oldu. 2017 yılında Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başladı. Evli ve üç çocuk babasıdır.

